

MĀSU AUGSTĀKAJAI IZGLĪTĪBAI

30

(1994–2024)

[doi:10.25143/RSU-Maasu-augstaka-izglitiba-30](https://doi.org/10.25143/RSU-Maasu-augstaka-izglitiba-30)

*Mūsdienīga māsu izglītība
sevī glabā aprūpes profesijas
senās tradīcijas*

RĪGAS STRADIŅA
UNIVERSITĀTE

Saturs

Ingas Milleres uzruna	2
Jāņa Vētras uzruna	3
Māszinību fakultātes veidošanās vēsturiskais aspekts	5
Māszinību maģistrantūras izveidošana	17
Māszinību fakultātes attīstība 2000.-2013. gadā	19
Māszinību fakultāte 2014. gadā	23
Profesionālā bakalaura studiju programma “Māszinības”	24
Akadēmiskā maģistra studiju programma “Māszinības”	25
Profesionālā bakalaura studiju programma “Vecmāte”	26
Māszinību akadēmiskā skola	28
MZF darbinieki 2013./2014. akadēmiskajā gadā	29
MZF akadēmiskā personāla zinātniskā darbība	30
MZF starptautiskā sadarbība	31
Māsu izglītības attīstības turpinājums Sabiedrības veselības un sociālās labklājības fakultātē: Māszinību un dzemdību aprūpes katedras attīstība 2015.-2024. gadā	35
Studiju procesa organizācija	36
Jauno māsu akadēmija	38
Starptautiskās aktivitātes	39
Zinātniskā darbība un konferences	42
Darbinieku valsts un Veselības ministrijas atbalvojumi	46
Māszinību un dzemdību aprūpes katedras štata darbinieki 2023./2024. akadēmiskajā gadā	47
Atmiņu un pieredzes stāsti	49

Šis jubilejas laiks ir laiks, kad mēs varam atskatīties atpakaļ un novērtēt mūsu darbus un sasniegumus, kā arī atcerēties un izteikt savu atzinību tiem, kas mums visiem ir ļāvuši ar savu līdzdalību uzplaukt.

Izvērtējot šo laiku cauri pagātnei uz tagadni un nākotni, viens secinājums ir neizbēgams: mēs esam piedzīvojuši lielas pārmaiņas. Mēs šajā laika posmā esam spējuši attīstīt no pašiem pirmsākumiem gan bakalaura, gan maģistra, gan arī doktora līmeņa studiju programmas, kā arī izveidot jaunu, Latvijā līdz šim nebijušu medicīnas zinātnes veselības aprūpes apakšnozari, kuru ir akceptējusi Latvijas Zinātnes padome. Tas sniedz iespēju māsām un vecmātēm iegūt doktora grādu medicīnā, taču tas nozīmē arī noteiktu

kvalitātes standartu un atbildību šo standartu saglabāt dažādās veselības aprūpes pozīcijās gan praksē, gan izglītībā, gan pētniecībā, veicinot veselības aprūpes kvalitātes attīstību.

Māsas un vecmātes ir tie profesionāļi, kas ir klāt gan tad, kad jauna dzīvība nāk pasaulē, gan tad, kad dzīve tuvojas noslēgumam. Un visos šajos brīžos, sniedzot tik nepieciešamo augsti kvalificēto, specializēto profesionālo aprūpi pacientiem, ir svarīgi paturēt prātā mūsu sākotnējo misiju – žēlsirdību.

Tādēļ mēs Rīgas Stradiņa universitātē apvienojam tālredzīgu veselības aprūpes izglītību ar cieņu pret mūsu pagātnes tradīcijām. Mācoties pie mums, var iegūt zināšanas, prasmes un kompetences, lai nodrošinātu tādu aprūpi, kas būs nepieciešama rīt.

Profesore **Inga Millere**,
RSU Veselības un sporta zinātņu fakultātes dekāne
(no *Māszinību fakultātei* - 20, 2014)

Sveiciens māszinību akadēmiskās izglītības zīmīgajā jubilejā!

2014. gada vasara gan māszinību, gan visai veselības aprūpes nozarei ir svarīgas jubilejas reizes noskaņu caurvīta. Tieši pirms 20 gadiem Latvijas Medicīnas akadēmijā pirmo reizi Latvijas vēsturē tika izsniegti jaunu augstāko medicīnisko izglītību apliecinājoši diplomu, kuros bija rakstīts – bakalaura grāds māszinībās. Iespējams, tā ir tikai rotaļa ar skaitļiem, bet arī pirmo diplomu saņēmēju skaits bija – 20! Četru gadu intensīvas klātienē bakalaura studijas trauksmainu pārmaiņu debatēs iegrimušajai veselības aprūpes nozarei bija devušas, dažuprāt, jaunu attīstības impulsu. Citu ieskatā bija parādījusies vēl viena jauna problēma. Kā jau šādās reizēs ierasts, izšķirošais bija cilvēciskais faktors. Proti, jaunās māszinību bakalauru veismīgi iekļāvās veselības aprūpes pārvaldes sistēmā, profesiju pārstāvošajās sabiedriskajās organizācijās, starptautiskajā sadarbībā un, protams, arī akadēmijas un koledžu akadēmiskajā darbā. Īpaši šajā jubilejas reizē jāatzīmē, ka pirms 20 gadiem ne tikai notika pirmais māszinību bakalauru izlaidums, bet bija jau sagatavota atbilstoša maģistrantūras programma, kurā kā pirmās studentes tika uzņemtas liela daļa no jaunajām bakalaura grāda ieguvējām.

Māszinību nozare 1994. gadā ieguva īstas, profesionālajā kompetencē un pētniecībā balstītas, akadēmiskas disciplīnas statusu. Tolaik māszinību apgūvē bija triju līmeņu izglītība, kas šodienas terminoloģijā būtu koledžas, bakalaura un maģistra izglītība ar nozarei atbilstošu pētniecisko projektu īstenošanu un daudzpusīgu iesaisti praktiskajā aprūpes darbā ārstniecības iestādēs. Līdz pirmajiem māszinību

doktoriem vēl bija ejams garš ceļš, bet bez 1994. gadā ielikta pamata tas nebūtu paveicams.

Neapšaubāmi, šis jubilejas reizes galvenās varones ir pirmās 20 bakalaura grāda ieguvējas. Sākt apgūt kaut ko pilnīgi jaunu, nereti reizē ar nozīmētajiem mācībspēkiem, bez skaidras izpratnes, ko ar iegūto izglītību varēs darīt un kas to vispār atzīs?! Tur vajadzēja drosmi, uzņēmību un talantu, kas jaunajām censoņām netrūka. To viņas ir apliecinājušas nākamajos gados, darbotamās daudzās inovatīvos un atbildīgos amatos.

Tikpat liela drosmē un milzīgā atbildībā par projektu bija jāuzņemas jaunās studiju programmas vadītājam un pirmajai Māszinību fakultātes dekānei docentei Birutai Geidānei. Viņas daudzpusīgā personība un bagātā izglītība bija viens no stūrakmeņiem jaunās programmas sekmju kaldināšanā. Protams, jauna programma nevarēja iztikt bez pieredzējušu kolēģu iesaistīšanās. Te jāmin kolēģes no Ziemeļamerikas – profesore Zaiga Priede-Kalniņš un profesore Irēne Kalniņa.

Jubilejas reizē ar gandarījumu var teikt, ka pats nozares nosaukums “māszinības” ir oriģināls Latvijas Medicīnas akadēmijas produkts, un tā autors ir toreizējais zinātņu prorektors, profesors Māris Baltiņš.

Šodien pierastā masu izglītības pakāpenība četros ciklos, daudzveidība, kas ļauj specializēties dažādās māszinību nozarēs, profesionālās pilnveides un tālākizglītības programmās, kā arī pētnieciskie projekti pacientu un sabiedrības veselības aprūpē ir būvēti uz stipriem, labi pārdomātiem un praksē pārbaudītiem pamatiem. Tas nozīmē, ka māszinību nozares attīstība ir stabili nodrošināta.

Profesors **Jānis Vētra**,
RSU Morfoloģijas katedras docētājs,
Pētījumu ētikas komitejas priekšsēdētājs

(no *Māszinību fakultātei* – 20, 2014)

Māszinību fakultātes veidošanās vēsturiskais aspekts

Jau pirms Pirmā Vispasaules latviešu ārstu kongresa 1989. gadā bija radusies doma par māsu izglītības attīstību un augstākās izglītības apgūšanas iespējām Latvijā. Līdz ar to galvenie secinājumi, rekomendācijas kongresa rezolūcijai un vienlaikus arī medicīnas māsu turpmākās darbības uzdevumi bija sastādīt medicīnas māsu skolu programmas, kā arī attīstīt māsu izglītību. Pateicoties kongresam, aizsākās rosinoša sadarbība ar Amerikas Savienoto Valstu

trimdas latviešu māsām. Medicīnas māsu vēlēšanās papildināt zināšanas savā profesijā, nostāties blakus ārstiem kā kolēģēm, nevis tikai kā ārsta ordināciju izpildītājām, radīja domu par akadēmisko medicīnas māsu nodaļas izveidošanu Latvijas Medicīnas akadēmijā. Arī 1990. gada janvārī Rīgā atjaunotās Latvijas, Lietuvas un Igaunijas māsu apvienotās Baltijas māsu padomes sēdes laikā tika izskatīti jautājumi par māsu izglītības attīstību un kvalifikācijas celšanu.

Profesore **Zaiga Priede-Kalniņa** (ASV) par to laiku atceras:

“Mana sadarbība ar Latvijas žēlsirdīgajām māsām sākās, kad ASV ārsti aicināja mani piedalīties 1989. gada Vispasaules ārstu kongresā Rīgā ar referātu. Kongresā iepazinos ar jauno Latvijas Māsu asociāciju, tās vadību, kā arī ar Dr. Jāni Veldi, Dr. Ilmāru Lazovski un daudziem citiem. Caur sarunām centos uzzināt par māsu izglītību Latvijā. Kad atklājās, ka māsām nav augstākās akadēmiskās izglītības, sāku runāt par to, kas būtu jādara, lai māsu izglītība būtu universitātes līmenī.

Latvijas Māsu asociācija mani aicināja sagatavot māsām divu nedēļu garu semināru 1990. gada jūnijā. Nolēmu, ka tāda konference prasa lielu piepūli vienai personai, jo strādāju tai laikā pilna laika darbu

universitātē ASV, kur arī attīstījām jaunu programmu. Tā aicināju man pazīstamu kolēģi ASV, kurai arī bija doktora grāds māszinībās, Irēni Kalniņu, kopā ar mani sastādīt semināra programmu un sniegt pusi no referātiem. Seminārs norisinājās labi. To apmeklēja ap 100 māsu, kā arī vairāki ārsti. Tā arī iepazinos ar Dr. Pēteri Kučānu, Sarkanā Krusta māsu skolas direktoru, un Dr. Janu Savdonu, Rīgas 5. medicīnas skolas (vēlāk Rīgas Medicīnas koledžas) direktori. Notika vairākas satikšanās ar toreizējo Veselības aizsardzības ministru Dr. Edvīnu Platkāji un citiem ministrijas darbiniekiem.

Ministrijas personāls minēja, ka māsu fakultāti varētu dibināt toreizējā Latvijas Medicīnas

Profesore Zaiga Priede-Kalniņa (2. rindā centrā) Latvijas Medicīnas akadēmijas Medicīnas māsu nodaļas dekanātā P. Stradiņa Klīniskajā universitātes slimnīcā 1993. gadā

Profesore Zaiga Priede-Kalniņa (1. rindā vidū) kopā ar Latvijas Medicīnas akadēmijas Medicīnas māsu nodaļas studentēm un pasniedzējiem Linezera slimnīcā 1991. gadā. Sēž no labās - Linezera slimnīcas galvenā māsa Olga Gusakova

akadēmijā (pašreizējā Rīgas Stradiņa universitātē). Tā Dr. Irēne Kalniņa, es (Dr. Zaiga Priede-Kalniņa) kopā ar pāris Veselības aizsardzības ministrijas darbiniekiem un Dr. Jāni Veldi (toreiz Sarkanā Krusta slimnīcas galveno ārstu) satikāmies ar LMA rektoru profesoru Vladislavu Korzānu. Klāt bija arī Dr. Uldis Vikmanis. Pārrunu temats bija, kā pacelt mūsu izglītību akadēmiskā līmenī un kā iesaistīt pašreizējās māsas topošā jaunā akadēmiskā programmā. Pārrunas bija spraigas. Satikšanos atstāju ar diezgan negatīvu iespaidu. Tāpēc biju ļoti patīkami pārsteigta, kad saņēmu no rektora ielūgumu izstrādāt kursu programmu un 1991. gada rudenī mācīt pirmo kursu. Tā sagatavoju programmu pirmajam kursam.

Ierados Rīgā 1991. gadā dienu pēc Latvijas valsts neatkarības atjaunošanas. Tā ne tikai sākās atjaunotā Latvijas valsts, bet arī māsām augstākā akadēmiskā izglītība. Bija patīkami iepazīties ar 20 jaunām studentēm un redzēt viņu atsaucību

par tematiem, kuri viņām bija sveši. Kursu mācīju ļoti koncentrēti (tas ir, daudzas stundas dienā), jo nevarēju tikt prom vairāk kā pāris nedēļas no sava darba ASV, kur biju universitātē māszinību fakultātes dekāne. Tāpat kursus mācīja Dr. Irēne Kalniņa nākamajā semestrī. ASV valdība 1992. gada rudens semestrim man piešķīra Fulbraita stipendiju, tāpēc varēju mācīt Latvijā visu semestri. Arī Dr. Irēnei Kalniņai tika piešķirta Fulbraita stipendija 1993. gada pavasara semestrim.

1993. gada rudenī, kad biju Latvijā, studentes sāka jau domāt par tālāku studēšanu un interesējās par maģistrantūras studijām. Akadēmija piekrita maģistrantūras programmas izveidei, un es šo programmu sagatavoju. Domājot par nākotni, uzrakstīju un izdevu grāmatu "Māsas prakse, pamatota teorija" latviešu valodā. Grāmata palīdzēja studentēm saprast mācību vielu, jo svešvalodu, īpaši angļu valodas, zināšanas tajā laikā bija minimālā līmenī vai to nebija nemaz."

Ņemot vērā jaunās veselības aizsardzības koncepcijas prasības un lai celtu medicīnas māsū sagatavošanas kvalitāti atbilstoši starptautiskām prasībām, Rīgas Medicīnas akadēmijā (tagadējā Rīgas Stradiņa universitātē) 1990. gadā tika izveidota nodaļa, lai sagatavotu medicīnas māsas ar augstāko izglītību. Specialitātei piešķīra nosaukumu - "akadēmiskā māsa". Par Akadēmisko māsū nodaļas prodekāni nozīmēja Dzemdniecības un ginekoloģijas katedras asistenti dakteri **Birutu Geidāni**, kura savā amatā strādāja līdz 2000. gadam. Prodekānei ar

1990./1991. mācību gadu uzdeva arī ārzemju studentu mācību procesa organizēšanu. Māsu apmācībai no klīnisko mācību bāzēm izveidoja Māszinību docētāju grupu. Ekspertu grupa rūpīgi analizēja Austrumeiropas valstu, bet īpaši Amerikas Savienoto Valstu universitāšu māsu mācību programmas. Šo darbu veica toreizējais Propedeutikas katedras docents (vēlāk Iekšējīgo slimību katedras asoc. profesors) Jānis Lācis, kas, uzturoties vairākus mēnešus Amerikā, iepazīnās ar māsu zinībām un iegādājās nepieciešamo literatūru šādai apmācībai.

Biruta Geidāne

Jānis Lācis (1935–2021)

No asociētā profesora **Jāņa Lāča** stāstītā:

“Latvijas neatkarības atgūšana deva iespēju izveidot Rīgas Stradiņa universitātē māsu augstākās izglītības programmu. Iegūstot māszinību grādu, māsas kļuva par neatkarīgām ārstniecības personām līdzvērtīgi ārstiem, kas ievērojami paaugstināja māsas profesijas prestižu, un tika aizmirsts termins – vidējais medicīnas darbinieks.

Augstākā izglītība paver plašas pēcdiploma izglītības iespējas, un māsas var iegūt maģistra

un doktora grādu medicīnā. Nākotnē visu klīnisko nodaļu un slimnīcu vecākajām māsām jābūt vismaz ar maģistra grādu, bet, strādājot pedagogijā vai zinātnē, māsas var ievēlēt par docentēm, asociētajām vai valsts profesoriem. Tuvākajā nākotnē ar māsu izglītību, tai skaitā augstāko, vajadzētu nodarboties tikai māsām ar maģistra un doktora grādu medicīnā, un šo darbu pilnībā pārņemt no ārstiem. Lai veicas!”

Izveidotā kursa programmas mērķis bija attīstīt studentiem kreatīvo un klīnisko domāšanu un zinātnisko bāzi medicīnas māsu praksē. Kursā programmās bija arī šādi uzdevumi: apgūt teorētiskās zināšanas kā profesionālās prakses pamatnostādņi, izveidot izpratni par māsas lomu sabiedrībā, attīstīt māsām zinātnisko domāšanu, mācīt saskarsmes iemaņas un komandas darbības principus, attīstīt iemaņas patstāvīgi izglītoties. Izstrādātā programma atspoguļoja Latvijas veselības aprūpes sistēmas vajadzības un noteica nodarbību vadlīnijas, ņemot vērā potenciālo darba devēju viedokli.

Tas bija jauna izglītības projekta sākums, kas tika virzīts uz pacienta aprūpi un izglītošanu. 1990./91. mācību gadā augstākās izglītības apguvei uzņēma 25 reflektantes ar obligātiem noteikumiem – medicīnas skolas izglītību un praktisko pieredzi māsu praksē. Reflektantēm bija jānokārto pārbaude bioloģijā un latviešu valodā (sacerējums). Mācību ilgums bija četri gadi, un kopā bija 4169 mācību stundas. Mācības notika latviešu valodā. Tematiskos plānus katrā atsevišķā disciplīnā izstrādāja katedras.

Sākumā programmas struktūru plānoja līdzīgi Amerikā izstrādātajai programmai, tomēr medicīnas māsu skolas abiturientēm nebija pietiekams zināšanu līmenis, lai varētu veiksmīgi mācīties universitātē. Studēt gribētājas no sākuma bija jānodrošina ar literatūru, kuru saņēma kā humanitāro palīdzību no Amerikas un Anglijas (Lankāšīras) universitātēm. Arī tehniskais aprīkojums stundu pasniegšanai tika iegādāts pakāpeniski. Akadēmiskā kursa mācību

struktūra sastāvēja no A, B un C daļas. Kursā struktūras A daļā obligāta bija vispārējā un akadēmiskā māszinību kursa programma. B daļa ietvēra obligāto akadēmisko kursu. Kursā struktūras C daļā bija paredzēti izvēles akadēmiskie kursi. Akadēmiskā kursa struktūra ietvēra trīs blokus: humanitāro, specialitātes un māszinību bloku. Šajā laikā studējošajiem bija jāapgūst māsas darbs citā, daudz augstākā kvalitātē, – darbs, kuru sauc par aprūpes procesu un kura obligātas sastāvdaļas ir datu vākšana, diagnozes noteikšana, aprūpes plāna veidošana, šī plāna izpilde un rezultātu vērtēšana.

Par docētājiem strādāja katedru pasniedzēji – ārste **Biruta Geidāne**, asociētais profesors **Jāzeps Keihs** un docente **Gunta Lazdāne**. Lielu ieguldījumu akadēmisko medicīnas māsu nodaļas darbā sniedza ASV vieslektore: viņu vidū māsa ar maģistra grādu psiholoģijā, profesore **Zaiga Priede-Kalniņa**, un māsa ar maģistra grādu pedagogijā, profesore **Irēne Kalniņa**. Viņas vadīja seminārus un nodarbības, lasīja lekcijas slimnieku kopšanas teorijā, medicīniskajā psiholoģijā, darba organizācijā un vadīšanas teorijā, pedagogijā un tautas veselības kopšanā. Pateicoties šīm māsām, mācību process gandrīz katrā priekšmetā tika nodrošināts ar ārvalstu literatūru. Studiju laikā regulāri tika vērtētas apgūtās teorētiskās zināšanas un praktiskās iemaņas: notika zināšanu testēšana praktisko nodarbību laikā un semināros, eksāmeni, atskaite par pedagogisko praksi, bet akadēmiskā kursa beigās studentiem bija jāizstāv pētnieciskais projekts un jākārtos valsts eksāmens.

Profesore **Irēne Kalniņa** (ASV) atceras:

“Vispildītākās atmiņas, atskatoties pēc vairāk nekā 20 gadiem, saistās ar [...] ļoti emocionālo Atmosdas laiku, kad radās arī iespēja uzsākt bakalaura līmeņa izglītību māsām, kas 1994. gadā vainagojās ar Latvijas Medicīnas akadēmijas Māszinību fakultātes pirmajām 20 absolventēm. Es ļoti dzīvoju klāt visiem tā laika notikumiem jau labu laiku; biju sākusi braukt uz Latviju diezgan regulāri no 1984. gada, un biju atradusi kontaktus ne tikvien ar radiem, bet arī ar dažām māsām un citiem mediķiem.

1989. gada 3. februārī Rīgā notika Latvijas Sarkanā Krusta Māsu savienības dibināšanas jeb, pareizāk sakot, atjaunošanas sanāksme, un LSKMS (tagad Māsu asociācija) platformā pirmais mērķis bija izglītība – uzlabot izglītību un praksi tā saucamajās medskolās, uzņemot studentes tikai ar pabeigtu vidējo izglītību, kā arī uzsākt augstāko (bakalaura) izglītību māsām. Platformas mērķis, vismaz sākumā, bija sagatavot māsas vadītājas un māsas pedagoģes, tā veicinot profesijas prestižu un pašnoteikšānu, pārņemt pašas profesijas rokās tās izglītību, organizāciju un vadību. Toreizējā Latvijas PSR Veselības ministrija apstiprināja LSKMS statūtus, bet bakalaura programmas veidošana bija nodota Latvijas Medicīnas akadēmijai (LMA, vēlāk Rīgas Stradiņa universitāte).

Pirmās studentes, visas māsas ar stāžu, iestājās 1990. gadā uz četrus gadu programmu. 1990. gadā Rīgā notika Vispasaules Latviešu ārstu kongress, kur bez Latvijas ārstiem piedalījās arī māsas no LSKMS un latviešu māsas un ārsti no ASV un citām rietumu zemēm. Kongresā ar priekšlasījumu piedalījās māsa pedagoģe Dr. Zaiga Kalniņa no ASV, ko es pazinu, un

tā notika, ka LSKMS aicināja vispirms Zaigu un tad mani lasīt māsām lekcijas par māsu teoriju un praksi.

Man pie rakstāmgalda atrodas fotogrāfija no Rīgas lidostas 1991. gadā, kur mūs ar Zaigu, puķu klēpjiem rokās, sveic LSKMS priekšniece Lūcija Lapiņa, Dr. Jānis Velde (toreizējais 4. slimnīcas galvenais ārsts un organizācijas bīdītājs un atbalsts) un LSKMS priekšnieces palīdzē un Cēsu slimnīcas galvenā māsa Alise Fridrihsone. Tolaik mums bija divas spraigas lekciju nedēļas Rīgas 5. medicīnas skolā Gailezerē un vizītes daudzās citās slimnīcās un iestādēs. 14. jūnijā mēs ar Latvijas kolēģēm piedalījāmies svinīgā gājienā pie Brīvības pieminekļa un uz kapiem, kur ar ziediem māsas godināja pirmās Latvijas Republikas laika SKMS un māsu profesijas vadoni Celmiņu. Tā kā es ASV mācīju māszinības bakalaura programmā jau kādus 10 gadus, es ļoti interesējos par jaundibināto LMA māszinību programmu un mācību plānu, domāju, kā varētu palīdzēt, jo docentiem taču toreiz nebija pieredzes ar māsu apmācību un teorētisko materiālu māsām.

Man jau sen bija sapnis kādreiz mācīt māszinības Latvijā, bet šis sapnis bija licies ļoti nereāls – nebija taču augstākās izglītības programmas, kur to darīt, un tad vēl visas politiskās nianses starp ASV un PSRS... 1991. gadā viss kļuva iespējams, turklāt Baltijas valstis bija arī ASV valdības interešu un uzmanības centrā. Tādējādi Fulbraita stipendijas programmas valdei bija labvēlīga attieksme pret projektiem, kas saistījās ar jaunām izglītības strāvām neatkarīgajās pēcpadomju valstīs. Kolēģes māsas man palīdzēja atrast kontaktu ar Dr. Ilzi Aizsilnieci,

Profesore Irēne Kalniņa

kura tolaik kārtēja ārējos sakarus Latvijas Medicīnas akadēmijā, jo man bija vajadzīga vēstule ar aicinājumu no iestādes, kur es vēlējos mācīt Fulbraita stipendijas ietvaros. Es saņēmu apstiprinājumu uz 1993. gada pavasara semestri, mana universitāte ASV bija ar mieru mani atbrīvot uz to laiku un kolēģi pārņemt manas slodzes. Es piedāvāju trīs kursus, kurus biju mācījusi arī ASV māsām – sabiedrības veselību, māsu pedagoģiju un pētniecības principus. Akadēmija priekšlikumu pieņēma. Fulbraita stipendijas ietvaros man ļāva nosūtīt grāmatas, ko izmantot, sedza ceļa izdevumus, kā arī deva iztikas līdzekļus. No Akadēmijas tika prasīts, lai man maksā līdzīgi kā citiem mācībbspēkiem, tas ir, par konkrētām stundām, tātad bez Fulbraita atbalsta es nevarētu Latvijā dzīvot, nemaz nerunājot par izdevumiem, kas turpinājās ASV arī manā prombūtnē. Cik es atceros, par semestra darbu saņēmu apmēram 200 latus.

Ierados Rīgā puteni, un tajā ziemā likās, ka putināja gandrīz katru dienu. Zābaki drīz vien sāka laist cauri ūdeni, un bija “unīti” jāmeklē jauni! Man bija ierādīta istaba viesnīcā “Laine”, Skolas ielā pagalma mājā, kas tagad ir līdzīga citām viesnīcām ar normāliem numuriem, bet toreiz tur bija pa visu stāvu viena liela mazgātavas telpa ar kādu pusduci izlietņu, un arī tualetes un dušas bija visiem turpat vienas. Viesnīcā apmetās arī amerikāņu jaunieši, Miera Korpusa dalībnieki, kas aprīņojami labi un ātri apguva valodu, un turpat bija arī humanitāro organizāciju darbinieki no Skandināvijas valstīm un Vācijas. Bija jāpierod mazgāt muti no rīta pavisam tuvu kādam nepazīstamam vīrietim, kas pie blakus izlietnes dzina bārdū! Tur bija arī virtuves telpa, kur varēja uzvārīt kādu kafiju, bet neko daudz vairāk.

Dzīvesvieta atradās ļoti izdevīgā vietā, jo māszinību nodarbības notika Antonijas ielā, Medicīnas muzeja piebūves telpā, un tur varēju viegli aiziet ar kājām. Meitenes bija sadalītas divās grupās, un katra nāca pēc sava grafika. Pedagoģijas metodes bija obligāts priekšmets, un otri divi – sabiedrības veselība un pētniecības principi – skaitījās izvēles priekšmeti, tātad tika piedāvāti tikai tad, kad bija attiecīgs docents vai docente. Man bija līdz jau sagatavoti mācību materiāli, plēves, jo es jau sagaidīju, ka nekādus “Power Pointus” lietot nevarēs, un tā arī bija, bet bija plēvju projektors. Daļa meiteņu zināja angļu, daļa – vācu valodu, un visām bija iespēja pēdējā kursā piedalīties ārvalstu praksē. Tomēr tik labas zināšanas, lai lasītu angļu valodā izdotu literatūru māsām, meitenēm nebija, un arī grāmatas bija pa vienam eksemplāram, kā arī pieejamība LMA bibliotēkai un datoriem bija ierobežota, tātad lekcijas, pārrunas, lomu spēles un rakstiskie darbi bija galvenās mācību metodes. Meitenes nevarēja lasīt māsu literatūru, savukārt es nezināju medicīnas un māszinību terminoloģiju latviski – kaut gan tā bija manas ģimenes ikdienas valoda, visa mana izglītība kopš pamatskolas bija angļiski. Te man ļoti palīdzēja meitenes; pietika minēt, piemēram, kā sauc tādu vai tādu patoloģiju, un tūlīt īstais vārds bija rokā.

Meitenes vispār bija ļoti atvērtas un sirsnīgas, un īstas izturības varones; paralēli studijām viņas strādāja, un daudzas audzināja bērnīņus. Mums bija daudz pārrunu par mācību plānu māszinību programmā. 1993. gadā lielākā daļa stundu (2235 stundas jeb 51%) bija klīniskajā medicīnā un medicīnas specialitātēs, pamata zinātniskajos priekšmetos (1035 stundas jeb 23%), un pārējās no kopējām 4410 stundām

Profesore Irēne Kalniņa (sēž priekšā) Latvijas Māsu asociācijā 1994. gada vasarā pēc izlaiduma. 1. rindā no kreisās: Sandra Lapiņa, pa labi no prof. I. Kalniņas – Inese Mālkalne un Ilona Geidāne, 2. rindā no labās: Daiga Mihalovska, Laura Vīksna, Lūcija Lapiņa, Valija Rudzinska, Ingrīda Snežko, Dagnija Gulbe, Jolanta Zālīte, Ilze Nāgele

bija humanitārie priekšmeti (600 stundas jeb 14%) un māszinības (540 stundas jeb 12%).

Meitenes uzskatīja, ka programmā bija par daudz atkārtotas vielas, ko viņas jau bija mācījušās, toties LMA docenti uzskatīja, ka māsu klīniskās zinības nav pietiekamā līmenī, un tā māszinību studentēm bija gandrīz tādi paši priekšmeti kā ārstniecības studentiem. Māsas divus semestrus mācījās izmeklēšanas metodes un anamnēzes ievākšanu un praktizēja slimnieku izmeklēšanu stacionārā, kas noteikti māsām bija jauna loma. Māsu procesu mācīja Dr. J. Lācis, un cepuri nost tam cienījamam mediķim, kas bija uzņēmies izstudēt ārzemju māsu literatūru un apgūt, kas tad tas īsti ir, ko māsa dara, un kā to pasniegt kā sistemātisku pieeju. Programmas direktore bija Dr. Biruta Geidāne, ginekoloģe pēc profesijas, un man ļoti pretimnākoša. Bez māszinību programmas, kam viņa varēja veltīt pa pusei dienas, viņai bija arī pilna slodze klīnikā, kā arī kursi ar ārstniecības studentiem. Daudzkas tālaika programmā bija vērtīgs, bet “robi” noteikti bija tieši māszinībās; tādus priekšmetus kā māsu pedagogija, vadība, administrācija un māsu specializācija sākuma gados LMA varēja piedāvāt tikai, piesaistot vieslektorus. Tāda biju arī es, un nākamajā semestrī arī Zaiga Kalniņa.

Ar lielu prieku sekoju pirmā izlaiduma gaitām pasaulē. Kā bija cerēts, kādas no meitenēm kļuva par

pedagoģēm, citas iesaistījās dažādās veselības organizācijas struktūrās – gan stacionāru vadībā, gan ministrijās un poliklīnikās, vēl citas bija pieprasītas privāto firmu darbā. Laika gaitā Latvija pievienojās Eiropai, atverot daudzas iespējas māsām un arī vairāk pielīdzinot māsu bakalaura programmu Eiropas praksei, kur māsām nebija “jāpārstudē” atkal visi klīniskie priekšmeti. Programma kļuva īsāka un vairāk piemērota, jo bija jau maģistra programmas, kas varēja tālāk pilnveidot vadības, administrācijas un pētniecības spējas. Kā jau minēju, māsām atvērās daudz un dažādas tālākās izglītības iespējas, ko viņas ar lielu degsmi arī izmantoja. Vai visi sasniegumi izglītībā ir būtiski uzlabojuši māsu prestižu, darba apstākļus vai arī pacientu rezultātus, jāspriež Latvijas māsām, un tur spriedumi var būt dažādi.

Man personīgi 1993. gada semestris kopā ar LMA māszinību bakalaura pirmo izlaidumu bija visnozīmīgākais laiks visā manā profesionālajā dzīvē, kas atmiņās apvīts ar visu Atmosferas laika sajūsmu un gandarījumu, ka varēju pielikt roku pie kaut kā ļoti svarīga. Māsu pasaule nebija neko dzirdējusi par Latvijas māsām kādus 60 gadus, un tā es arī publicēju rakstus māsu literatūrā par LSKMS atjaunošanu un par bakalaura programmām Baltijas valstīs. Esmu pateicīga liktenim, ka man tāda iespēja bija dota.”

1993. gada 1. jūlijā Akadēmisko māsu nodaļu pārdēvēja par Akadēmisko medicīnas māsu fakultāti. Savukārt ar rektora 1994. gada 25. janvāra pavēli Nr. 07/3 Akadēmisko medicīnas māsu fakultāti pārdēvēja par Māszinību fakultāti.

Māszinību docētāju grupas vadītāja no 1994. līdz 1998. gadam bija māsa ar bakalaura grādu **Inese Paudere**.

Pirmais akadēmisko māsu izlaidums Latvijas Medicīnas akadēmijā 1994. gadā (2. rindā no kreisās – prof. Jānis Lācis, 3. – Sandra Lapiņa, 4. – prof. Zaiga Priedekalniņa, 5. – dekāne Biruta Geidāne)

1994. gadā pirmo reizi Latvijas vēsturē tika reģistrētas pirmās 20 medicīnas māsas, kuras beigušas Māszinību fakultāti. Viņas pirmās saņēma diplomus par Māszinību grāda iegūšanu māszinībās. Šīm māsām bija jākārtos Valsts eksāmens, kas notika 1994. gada 9. jūnijā. Valsts eksāmena sagatavošanas gaitā tika nolemts šo eksāmenu veidot kā komplekso eksāmenu vispārējā medicīnā. Biļetēs tika ietverti jautājumi medicīnas pamatspecialitātēs: iekšķīgajās

un ķirurģiskajās slimībās, dzemdniecībā, ginekoloģijā un pediatrijā. Ar izcilību fakultāti pabeidza māsa Māra Lazdiņa. Starp pirmajiem absolventiem bija arī *Jolanta Zālīte*, ilggadēja Latvijas Māsu asociācijas prezidente.

Absolventes *Ilona Geidāne* (tagad I. Zariņa, veselības zinātņu maģistre) un *Sandra Lapiņa* (tagad veselības zinātņu maģistre) vēlāk pievienojās docētāju grupai Māszinību fakultātē.

Starp pirmajiem absolventiem bija arī **Jolanta Zālīte** (Latvijas Māsu asociācijas prezidente no 1994. līdz 2015. gadam):

“Māsu profesija 21. gadsimta Latvijā ir daudzu izaicinājumu un iespēju bagāta. Tehnoloģiju progress, pieaugošas sabiedrības vajadzības pēc aprūpes un profesionālas attieksmes ir tikai daļa no apstākļiem, kas ietekmē ikvienu no mums, māsām, jo esam veselības sistēmas sirds un dvēsele, kas spēj atbalstīt, dziedēt un palīdzēt.

Gan ikdienas rutīnā, gan inovatīvā vidē ir svarīgi pašam saprast savus mērķus un vēlmes. Ja zini, ko tu vēlies, ja pazīsti sevi, tad visu var izturēt un apzināties, ka visdārgākais un vienīgais, kas mums ir, ir tas, kas mums pieder pašlaik. Tas arī jāciens.”

Savulaik Māszinību akadēmiskās skolas (tagad Veselības un sporta zinātņu fakultāte, Māszinību un dzemdību aprūpes katedra) lektora p.i. **Ilona Zariņa**:

“Mans universitātē pavadītais laiks bija un ir man ļoti nozīmīgs. Būdam studente, es mācījos būt atbildīga, darīt labu, palīdzēt citiem un būt laimīga, ar veselīgu interesi par cilvēku veselības problēmām un ar dāsnu garu, atrisinot tās labākajā iespējamā veidā. Mūsu fakultātes šodienas dzīvi dziļi ietekmē progress, kas noticis

universitātes lekciju auditorijās, bibliotēkās un laboratorijās. Būt daļai no tā, strādāt universitātē man nozīmē kalpot ar savu intelektu, bagātināt sevi, sniegt studentiem jaunus atklājumus, sekmēt inovāciju garu. Divdesmit gadi pagājuši ļoti radoši un bagāti. Lai šis ceļojums, kas ļauj iepazīt arvien jaunas zināšanu jomas, turpinās!”

Jolanta Zālīte (1964–2015)

Ilona Zariņa

1994. gada absolvente, veselības un pedagogijas zinātņu
magistre **Sandra Lapiņa**:

“1994. gada Rīgas Stradiņa universitātes absolventu vidū šodien ir māsas ar māsziņu grādu. Pirmais kurss, pirmās māsas ar augstāko izglītību – dažādi esam cildinātas un godinātas.

To, ka esam īpaši studenti, sapratām jau 1. kursā. Ceļi katram no mums uz Māsziņu fakultāti bija ļoti dažādi, viens otrs jau bija izbaudījis virsmāsas darba pieredzi, cits tikko no medicīnas skolas sola, cits jau ar iespaidīgu praktiskā darba pieredzi, vairums māsas, bet studiju gaitā atklājās, ka ir dažas vecmātes un arī feldšeri. Lekciju un nodarbību plānojums bija no agra rīta līdz vēlam vakaram, kavējumi nebija pieļaujami un bija jāatstrādā, lektori bija katedru vadošie pasniedzēji, prasību līmenis teorētiskajos priekšmetos tāds pats kā ārstniecības fakultātes studentiem. Aizbildinājumos par darbu vai ģimeni neviens neizliņinājās, apmeklējums un vērtējums bija galvenie sekmju rādītāji. Pirmo studiju gadu tikām “kaldināti un rūdīti” ar dažādām metodēm – gan auditorijas durvju aizslēgšanu tieši astoņos no rīta, gan agriem pirmdienas rītiem, kas iesākās Anatomikumā ar “Jānīša uznešanu”, gan vēliem piektdienas vakariem, kad “Jānīt’s bija jānones lejā uz lielo vannu”, gan ātrajiem pārskrējieniem no vienas studiju vietas uz otru. Bet šādās grūtībās un spriedzes momentos tika stiprinātas mūsu personības un profesionalitāte, jo mērķis, uzsākot šo studiju programmu, bija noteikts ļoti skaidrs un pārlicenošs, un studiju procesā nepārtraukti to arī izjutām gan no fakultātes vadītājas B. Geidānes, gan mācībspēkiem.

Paralēli studiju procesam tikām iesaistītas Latvijas māsu profesionālajās aktivitātēs un pārmaiņu procesos. Jau studējot otrajā kursā, aktīvi tikām iesaistītas Māsu reģistra izveidošanā, vienotā valsts eksāmena organizēšanā, Tālākizglītības centra izglītības pasākumos, Veselības ministrijā darbojamies dažādās darba grupās.

Ar sajūsmu un reizēm ar neizpratni klausījāmies prof. Zaigas Priedes-Kalniņas un Irēnes Kalniņas lekcijas par aprūpes procesu, māsu teoriju un māsu darba filozofiju. Jauna terminoloģija, jauna pieeja māsas darbam un profesionāļi, kuri sarežģēja to visu pacientu aprūpē un centās pacelt mūs augstāk un tālāk – domāt par pielietojumu pacientu aprūpē šeit, Latvijā. Līnezera klīnikas nodarbībās pie O. Guskovas redzējām pašus pirmos aprūpes procesa pielietojuma aizsākumus gan dokumentācijā, gan māsu darba vadībā un pacientu aprūpes aktivitātēs. Propedeutikas un kardioloģijas lekcijas pie prof. J. Lāča nereti beidzās ar interesantām diskusijām un pārrunām par pacienta aprūpes procesa ieguvumiem. Vēl ilgi pēc lekciju kursa beigām, arī jau vecākosursos, esot Stradiņa slimnīcā, izmantotām iespēju ieskriet pie “mūsu Lāciša” vienkārši tāpat pārmīt kādu vārdu un saņemt stiprinājumu tālākām idejām un darbiem.

Un tad jau sekoja arī lielās iespējas to visu redzēt praksē un realitātē. 1992. gada aprīlī mums, divām māsām no fakultātes, pateicoties mūsu mikrobioloģijas pasniedzējas Sandras Bērziņas iniciatīvai, tika dota iespēja apmeklēt ASV, lai iepazītos ar māsu izglītību

Sandra Lapiņa
(1. rindā trešā no kreisās)
pirmajā akadēmisko māsu
izlaidumā 1994. gadā

un praktisko nodarbību norisi. Pateicoties Z. Priedei-Kalniņai, iepazīnāties ar slimnīcām Čikāgā, piedalījāties mūsu praktiskajās nodarbībās un lekcijās, lai izprastu “lielā zvēra” – aprūpes procesa – būtību un ieraudzītu tā realizāciju pacientu aprūpē.

Tas bija svarīgs un nozīmīgs pagrieziena punkts, lai tālāk mērķtiecīgi virzītos gan profesionālajā attīstībā, gan pārlicībā par pārmaiņu nepieciešamību. No šī brīža arī zināju, ka bez angļu valodas diži mērķi nebūs sasniedzami un monologa formas maiņa lekcijās uz dialoga formu iespēju varēja tikai papildināt, jo vēl arvien augstu vērtēju pasniedzējas Ābelītes izturību, mērķtiecību un centienus mums “atvērt mutes” angļu valodā visu četru studiju gadu garumā.

Studiju beigās visam mūsu kursam tika sameklēta prakses iespēja ārpus Latvijas – vieniem Oksfordas slimnīcā, citiem Vācijā, vēl citi devās uz Stokholmu. Atkal jauns redzējums, jauni iespaidi, un tas jau vairs nebija kaut kur tur, bet gan šeit, pavisam tuvu.

Beidzot RSU, mums bija skaidri mērķi, bija noteikti noteikti pārmaiņu procesi, kuros jau bijām iesaistījušies, un bijām lepnī par savu profesionālo piederību un to, ka esam MĀSAS.

Pēc studiju beigšanas sekoja aktīva darbošanās pārmaiņu procesu realizācijā – vienam Veselības ministrijā, citam medicīnas skolā, Medicīnas izglītības centrā vai Māsu asociācijā.

Lai nu kā, bet tā pirmā kursa zīme tālāk tika nesta profesionālajā pilnveidošanās ceļā; mēs bijām pirmās, kas uzsāka daudzas pārmaiņas, piedalījāties to īstenošanā, un pirmās, kuras saņēma arī sitienus un uzslavas.

Šodien ir kolēģi, kuri ir “zuduši” māsu profesijai, ir kolēģi, kuri atkal atgriežas māsu profesijā un, nenoliedzami, arī tie paši “vecie un pieredzējušie”, kuri turpina jau savus iesāktos darbus un kaļ jaunas ieceres, ar kuriem satiekamies gan vētrainās, gan mierīgākās diskusijās, gan dažādās darba grupās un izglītošanās aktivitātēs.”

1994. gada absolvente **Irēna Ikstena** (bij. Čerņavska):

“Biju patiesi priecīga, uzzinot, ka ir iespēja Latvijas Medicīnas akadēmijā apgūt augstāko izglītību māsu profesijā. Veiksmīgi nokārtojusi eksāmenu bioloģijā ar augstāko atzīmi, jo Rīgas 5. medicīnas skolu savulaik biju beigusi ar sarkano diplomu, pēc 10 gadu pārtraukuma uzsāku mācības LMA. Bez manis bija vēl 24 zinības alkstošas māsiņas. Mēs bijām dažādas – cita ar lielu darba pieredzi, kā Elita Brūvele, Līga Šerna un Sandra Lapiņa, dažas tikko no māsu skolas sola, bet mūs vienoja vēlme apgūt jaunas zināšanas.

Mācīties bija grūti, jo apgūvām to pašu programmu, ko ārsti. Mūsu jauno māsu augstākās izglītības programmu vadīja profesors Jānis Lācis, kurš mums bija kā tēvs padomdevējs. Atmiņā palikušas biežās angļu valodas grāmatas, kuras viņš tulkoja un veda mūs Latvijā vēl nezināmās māsu zinībās. Mūs atbalstīja un daudz lekciju mums lasīja ārzemju latviete Zaiga Priede-Kalniņa, kura veda mums grāmatas un dalījās zināšanās.”

Veselības zinātņu maģistre **Elita Brūvele**:

“Protams, tā ziņa, ka 1990. gadā pirmo reizi Latvijas Medicīnas akadēmijā tiek veidota jauna fakultāte, lai sagatavotu medicīnas māsu ar augstāko izglītību, bija loģisks turpinājums 1987. gada Atmodas sākumam. Mācību programmas īpaši pārveidotas netika, ja neskaita atsevišķus priekšmetus. Atzinīgi vārdi jāizsaka profesoram J. Lācim, kurš mācīja propedeutiku un māsu zinības – aprūpes procesu. Tajā laikā materiālu bija maz, un mums bija ilgas, garas pārrunas, kā vajadzētu mainīt māsu praksi.

Otrs cilvēks, kas īpaši māsām bija veidojis programmu, bija profesors V. Korzāns bioķīmijā. Krebsa ciklu, no kura baidījās visi akadēmijas studenti, mums viņš izklāstīja brīnišķīgā, saprotamā veidā.

Histoloģijā profesore Dālmane ārkārtīgi pacietīgi mēģināja zīmēt un skaidrot par šūnām. Docents Aukums fizikā ar dzelžainu izturību mums skaidroja fizikas pielietojumu medicīnā, un gada beigās bija jākārtoto eksāmens, kas visām pusēm bija milzīgs pārbaudījums, ieskaitot arī pašu pasniedzēju.

Lielu ieguldījumu lekciju veidā sniedza vieslektore Zaiga Priede-Kalniņa, māsa un profesore no ASV. Bieži lekcijas materiālu tā īsti izprast nespējām, jo tas, kas ASV par māsu praksi bija pašsaprotams, mums šķita svešs un nebija priekšstats, ko tas nozīmē. Vārdos to ir grūti izteikt, lai gan katrai no mums ir savs darba gājums vai amats, bet brīžos, kad kādai no mums ir nepieciešama palīdzība,

var paļauties uz jebkuru no mums – būs “dzirdīgas ausis” un palīdzība tiks sniegta. Mūs saista tāda savā ziņā dīvaina, neizprotama savstarpēja saikne – iespējams, tāpēc, ka mēs sākām pirmās, sākām no nezināmā, nesaprotamā, un mūs vienoja viena vēlme – mainīt māsu prakses gaitu. Daudzas no mums ir palikušas draudzenes uz mūžu, un tie nav skaļi vārdi!”

Māszinību fakultātes otrā izlaiduma absolvente **Beāta Bundule:**

“Akadēmisko māsu nodaļas atvēršana Rīgas Medicīnas institūtā 1990. gadā bija nozīmīgs notikums visai māsu profesijai Latvijā. Katrai no mums, kas uzsākām studijas un tās pabeidzām jau izveidotajā Māszinību fakultātē, bija savs stāsts. Stāsts par to, kādēļ visbiežāk paralēli veiksmīgam darbam māsu profesijā kādā no Latvijas ārstniecības iestādēm un rūpēm par ģimeni, jo daudzas jau bija mātes vienam vai vairākiem bērniem, tomēr izvēlējamies augstākās izglītības iegūšanu. Man personīgi tā bija absolūta pārliecība, ka māsu profesijā var apgūt daudz dziļākas un vispusīgākas zināšanas, studējot augstskolā. Biju beigusi Rīgas 4. medicīnas skolu, un tā vien šķiet, ka Latvijas Žēlsirdīgo māsu kustības dibinātājas Martas Celmiņas un viņas līdzgaitnieču, māsu Justīnes Kuškes un Elzas Grīvānes, uzstādītie augstie standarti māsu profesijai vēl arvien bija dzīvi, cauri gadiem nodoti no paaudzes paaudzē.

Augstākajai māsu izglītībai bija tieša saistība ar profesijas attīstību. Laiks, kurā izveidojās Māszinību fakultāte pagājušā gadsimta deviņdesmito gadu sākumā, Latvijā bija pilns pārmaiņu. Radās jaunas idejas, un to ieviešanai bija liela atsauce. Kas tieši sakrita, lai ideja par augstāko izglītību māsām kļūtu par realitāti, nezinu, bet gan pirmās dekānes B. Geidānes, gan profesora J. Lāča patiesais entuziasms par labu māsām un to akadēmiskajai izglītībai guva atbalstu augstskolas vadībā, un pirmo kursu varēja uzņemt.

Atceros, ka pirmais eksāmens bija bioloģijā; tas notika pirmdienā, uzreiz pēc 1990. gada Vispārējiem latviešu Dziesmu un deju svētkiem. Gaisā bija brīvības, neatkarības un savas nacionālās valsts atgūšanas sajūta. Māsām, kuras pirmās stājās augstskolas Māszinību fakultātē, līdzībās runājot, bija ilgas pēc zinībām un savas neatkarīgas māsu profesijas nostiprināšanās. Bieži vien

studiju gados no augstskolu pasniedzējiem nācās uzklaut bažas par to, vai viņi ir pareizi izpratuši tieši māsām nepieciešamās un noderīgās zināšanas, kuras iekļaut studiju programmā. Bija arī tādi pasniedzēji, kuri dega par māsu izglītošanu un sava priekšmeta pasniegšanai bija izveidojuši īpašu, tieši māsām radītu studiju programmu saturu. Viņu vārdus atceramies ar īpašu prieku un mīlestību. Tādi ir jau pieminētais prof. J. Lācis, kurš mācīja pacientu aprūpes procesu un terapiju. Docents M. Kaminskis, bez kura asprātības un gudrības anatomijas apguve būtu visai sarežģīta. Profesors V. Korzāns, kurš māszinību studentēm bioķīmiju pasniedza, cieši to sasaistot ar praksi. Psihosomatikas katedras vadītāja, asociētā profesore G. Ancāne, kas ļāva izprast slimību ciešo saistību ar norisēm cilvēka psihē, un kur nu vēl profesore Z. Kasvande, kas cauri visiem studiju gadiem deva padziļinātu priekšstatu, zināšanas un praktiskās iemaņas manuālajā terapijā. Arī dakteris A. Ranks, mācot farmakoloģiju, bija pārliecināts, ka pēc diploma saņemšanas māsu varēs parakstīt receptes, tādēļ ar īpašu atbildības sajūtu un interesi pasniedza savu priekšmetu un sekoja līdz mūsu turpmākajām gaitām. Dažas no manām kursabiedrenēm nespēj aizmirst profesora G. Andrejeva lekcijas, kuras vēlāk kļuva par iedvesmu izvēlēties pedagoga darbu augstskolā. Pirmajos māszinību studiju pastāvēšanas gados liela nozīme bija arī ASV latviešu izcelsmes māsu Zaigas Priedes-Kalniņas un Irēnes Kalniņas ieguldījumam. Bez visiem ieinteresētajiem, entuziasma pilnajiem pasniedzējiem māsu augstākā izglītība Latvijā būtu citādāka. Tas vien, ka Māszinību fakultātei jau ir divdesmit gadu pieredze un daudzas no pirmo izlaidumu beidzējām, vēlāk pabeidzot studijas maģistrantūrā un doktorantūrā, turpina jauno māsu izglītošanu, norāda uz augstākās māsu izglītības nepieciešamību Latvijā.”

1998. gadā māsām studiju beigās bija jākārto ne tikai Valsts eksāmens, bet arī jāizstrādā pētnieciskais projekts māszinībās.

Par Māszinību docētāju grupas (tagad – Māszinību akadēmiskās skolas) vadītāju no 1998. līdz 2011. gadam strādāja ārste *Zaiga Blaua*.

Ārste **Zaiga Blaua**:

“1991. gads, trešā Atmoda. Līdz ar Atmodu Latvijā ienāk jaunas nozares – māszinības, rehabilitācija, psiholoģija, psihoterapija.

Pateicoties Rietumu kolēģu nesavtīgai palīdzībai un Latvijas mediķu entuziasmam, attīstījās

kvalitatīvi jauna domāšana un pieeja pacientam. Par atslēgas vārdiem māszinībās kļūst APRŪPE no dzimšanas brīža līdz pēdējam elpas vilcienam un fiziskās, psiholoģiskās, garīgās un sociālās VAJADZĪBAS.”

1998. gadā Māszinību fakultātes dekānes B. Geidānes vadībā sākās jaunas divgadīgās māszinību studiju programmas izstrāde. To atbalstīja Eiropas Savienības “Tempus” programma. Medmāsām ar akadēmisko izglītību “Tempus” projekta ietvaros sadarbībā ar divām Eiropas valstīm – Nīderlandi (*Hogeschool Enschede*) un Beļģiju (*Katlike Hogeschool Bružā un Ostendē*) – Māszinību fakultātē ritēja jauno programmu attīstīšana un realizēšana. Šim nolūkam tika izveidota darba grupa, kas izanalizēja mūsu izglītības programmas Latvijas medicīnas skolās. Darba grupā piedalījās arī profesore Irēne Kalniņa no ASV, AML (RSU) akadēmiskais personāls un darba devēju pārstāvji.

Šajā studiju programmā AML (RSU) turpināja mūsu koledžā aizsāktās studijas ar padziļinātām zināšanām medicīnā, pedagoģijā, pētniecībā un vadībā. Īpaši tika uzsvērtā pacienta fizisko, sociālo un psiholoģisko vajadzību apmierināšana un pacienta aprūpe. Apkopojot rezultātus, darba grupa secināja, ka medicīnas skolu izglītības programmas visumā atbilst mūsu kvalifikācijai un darba tirgus prasībām. Bija iesniegti arī daži priekšlikumi, akcentējot nepieciešamību ilgtermiņā attīstīt programmas medmāsām ar akadēmisko izglītību. Pēc bakalaura studiju programmas apguves Rīgas Stradiņa universitātē absolventiem bija tiesības turpināt studijas maģistrantūrā arī citās nozarēs, piemēram, vadībā un pedagoģijā.

Zaiga Blaua

Māszinību docētāju grupas telpās P. Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas 35. korpusā 1999. gadā. No kreisās: asoc. prof. Jānis Lācis, (NN), Elga Babre, Daiga Rudmane

Māszinību maģistrantūras izveidošana

Katru gadu Rīgas Stradiņa universitātē attīstījās un pilnveidojās māszinību programmas, savienojot klīniskos priekšmetus ar pacienta aprūpi, iesaistot medmāsas ar bakalaura grādu māszinībās. Lai turpinātu un pilnveidotu uzsākto māsu izglītības projektu Latvijas Medicīnas akadēmijā un sagatavotu māsas maģistra līmenī (par pamatu ņemot iegūto māszinību grādu bakalaura līmenī), bija nepieciešams izstrādāt un attīstīt māszinību maģistra grāda programmu. Tā bija uzskatāma par nepieciešamību, lai māsu studiju programmu īstenošanā iesaistītos atbilstoši izglītotas māsas ar māszinību maģistra grādu. Tika likti pamati arī māszinību zinātniskās un pētniecības jomas veidošanai Latvijā.

1993. gada rudenī tika sākta māsu maģistrantūras programmas izstrāde, kuru vadīja māsa ar māszinību grādu **Inese Paudere**. Maģistrantūras programmas vispārējā tēma bija “Māsas loma veselības veicināšanā”.

Programmas īstenošana sākās 1996. gadā. Lielākā daļa studentu maģistrantūras studiju grupā bija tikko beigušas bakalaura studijas, viņām pievienojās pāris studentes, kurām bija bakalaura grāds citā profesijā. Akadēmiskā studiju programma veselības zinātņu maģistra grāda iegūšanai veselības aprūpē tika veidota saskaņā ar Latvijas Republikas Izglītības likumu, Augstskolu likumu, LR Ministru kabineta noteikumiem Nr. 2, RSU Senāta un citu normatīvo aktu prasībām par studiju programmu izveidi.

Studiju programma tika veidota kā pakāpeniskas, mūžizglītības koncepcijai atbilstošas studijas, kas sniedz iespēju apgūt zināšanas, kas nepieciešamas akadēmiski izglītotai mācai. Studiju programmu veido A, B un C daļas studiju kursi, to īsteno pilna laika klātienē četru studiju semestru laikā. Šī programma

nodrošina iespēju sagatavot medicīnas māsas ar augstākām zināšanām un prasmēm, kas būtu spējīgas turpmāk apmācīt māsas, attīstīt augstāku prakses līmeni māsam veselības aprūpes iestādēs un apmācīt sabiedrību veselības veicināšanas jomā. Mācību ilgums šajā studiju programmā ir divi gadi, un studiju apjoms – 80 kredītstundas. Gandrīz puse – 40% – mācību laika tiek veltīts kontaktstundām un 60% – studentu patstāvīgam darbam. Maģistra studiju programmas uzdevumi ir padziļinātu zināšanu apguve veselības saglabāšanā, pedagogijā, zinātniskā materiāla iegūšanā un apstrādē, mākslas vēsturē un reliģijas psiholoģijā. Lai iegūtu maģistra grādu māszinībās, programmas beigās studentiem jāaizstāv patstāvīgi veikts pētījums – maģistra darbs, ar kuru tiek vērtēta maģistra gatavība patstāvīgi izmantot iegūtās zināšanas un iemaņas pētniecisku un profesionālu problēmu risināšanā.

Visiem absolventiem ir tiesības strādāt izglītības jomā par pasniedzējiem, veikt profesionālo darbību ārstniecības iestādēs un sociālās palīdzības centros, organizēt un vadīt valsts un privātās medicīnas struktūrvienības, piedalīties zinātniskos pētījumos, kā arī izglītēt pacientus un organizēt medicīnas māsu privātpraksi.

1998. gadā bija pirmais maģistrantūras programmas izlaidums, un vairākas šī gada absolventes – Inese Paudere, Māra Lagzdiņa, Dagnija Gulbe – kļuva par docētājām Latvijas Medicīnas akadēmijas Māszinību docētāju grupā.

1998. gadā Rīgas Stradiņa universitātē tika izveidota Māszinību neklātienē maģistrantūras studiju programma. Ar 26. jūnija rektora pavēli Nr. 03/63 tika apstiprināts arī šīs studiju programmas uzsaukšanas komisijas sastāvs ar priekšsēdētāju profesoru Jāni Zaļkalnu priekšgalā.

Māzinību fakultātes attīstība 2000.–2013. gadā

No 2000. līdz 2002. gadam Māzinību fakultātes dekāne bija māsa ar māzinību grādu **Elga Babre**.

Šajā periodā tika izveidota divgadīga studiju programma, kas deva iespēju māsu skolu absolventiem iegūt profesionālo augstāko izglītību divos gados. Pateicoties šai programmai, studentiem ar medicīnas skolas izglītību tika dota iespēja iegūt otrā līmeņa augstāko profesionālo izglītību māsas profesijā, iegūstot māsas grādu. Saskaņā ar MZF Domes lēmumu (2006. gada 25. oktobra sēdē, protokols Nr. 9) šī programma turpmāk šādā formā netika realizēta, bet integrēta profesionālajā bakalaura studiju programmā “Māzinības”.

2002. gadā par Māzinību fakultātes dekāni kļuva docente (tagad profesore) **Inga Millere**. 2003. gadā viņas vadībā tika attīstīta jauna studiju forma – nepilna laika klātienes studijas – māsām, kuras iepriekš ieguvušas vidējo profesionālo izglītību, bet vēlas studēt augstākās izglītības programmā. Lai veicinātu māsu izglītošanos Latvijas reģionos, sadarbībā ar slimnīcām un medicīnas koledžām tika dota iespēja māsām apgūt daļu no augstākās izglītības programmām reģionos – Daugavpilī, Liepājā un Cēsīs.

Lai izlīdzinātu atšķirīgās zināšanas un prasmes, kuras reflektanti ir ieguvuši atšķirīgās studiju programmās līdz māsu izglītības reformai 1995. gadā, reflektantiem Māzinību fakultātē tiek piedāvāta

iespēja mācīties izlīdzinošajā kursā pēc individuāla plāna, kuru apstiprina studiju programmas vadītājs un fakultātes dekāns. Medicīnas koledžu absolventi ar pirmā līmeņa augstāko profesionālo izglītību un ceturto profesionālās kvalifikācijas līmeni saskaņā ar līgumu, kas noslēgts ar medicīnas koledžām, tiek ieskaitīti atbilstošā studiju gadā. Profesionālās bakalaura studiju programmas “Māzinības” pilna laika klātienes studijās (8 semestri) un nepilna laika klātienes studijās – 5 studiju gadi (10 semestri). Iestāties šajā programmā varēja reflektanti gan ar vispārējo vidējo izglītību, gan ar medicīnas koledžas izglītību. Fakultātes absolventiem tika dota iespēja iegūt otrā līmeņa augstāko profesionālo izglītību māsas profesijā – māsas grādu – un sagatavoties turpmākām studijām maģistrantūrā.

Kopš 2009. gada Māzinību fakultāte piedalās Eiropas Sociālā fonda (ESF) programmas “Cilvēkresursi un nodarbinātība” papildinājuma 1.3.2.3. aktivitātes “Veselības aprūpes un veicināšanas procesā iesaistīto institūciju personāla kompetences, prasmju un iemaņu līmeņa paaugstināšana” projekta “Veselības aprūpes un veicināšanas procesā iesaistīto institūciju personāla tālākizglītība nozares ilgtspējīgai attīstībai” realizācijā (līguma Nr. MPIC_ESF-2009/9A, Gr. 5-27/1658). Projektā ESF finansē studiju vietas māzinību programmā četrās māsu pamatspecialitātēs – ambulatorās aprūpes māsa, garīgās

Elga Babre

veselības aprūpes māsa, ķirurģiskās aprūpes māsa un operāciju māsa – apguvei.

Saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 15. panta 4. daļas 1. punktu un Augstskolu likuma 11. panta 2. daļu, kā arī, pamatojoties uz Rīgas Stradiņa universitātes Senāta 2009. gada 1. septembra lēmumu par atbalstu Rīgas Stradiņa universitātes filiāles izveidošanai uz Liepājas Medicīnas koledžas bāzes, ar 2010. gada 1. septembri Liepājas Medicīnas koledža tika pievienota Rīgas Stradiņa universitātei un kļuva par RSU Liepājas filiāli.

Māszinību fakultātes attīstība un izaugsme nebija iespējama bez mācībspēku komandas, kurā iesaistījās vadošie ārsti speciālisti, māsas ar lielu praktiskā darba pieredzi un arī MZF studiju programmu absolventi.

Par docētājiem strādāja (daži arī turpina strādāt) MZF absolventi, veselības zinātņu maģistri:

Dr. med. Kristaps Circenis (kopš 2000. gada, Māszinību fakultātes prodekāns kopš 2003. gada), Sandra Lapiņa (2001.–2016. g.), Eva Cela (kopš 2004. gada), Agita Melbārde-Kelme (kopš 2003. gada), Inta Miķele (2006.–2016. g.), kā arī Inese Blaua-Brēķe (2000.–2001. g.), Skaidrīte Šapovala (2007.–2018. g.), Ilze Umalas (2003.–2016. g.), dabas zinātņu maģistre Diāna Platace (kopš 2000. g.), *Dr. med.* Olga Odiņa (kopš 2012. g.).

Tāpat fakultātes mācībspēki turpināja paaugstināt savu kvalifikāciju, studējot doktorantūrā, studiju programmā “Medicīna”: Diāna Platace (2005.–2010. g.), Kristaps Circenis (2007.–2010. g.), Liāna Deklava (2007.–2010. g.), Zaiga Blaua (2007.–2010. g.), Sandra Lapiņa (2007.–2010. g.), Olga Odiņa (2008.–2011. g.), Velga Sudraba (2008.–2011. g.), savukārt Ilona Zariņa – studiju programmā “Socioloģija” (2007.–2010. g.).

Kristaps Circenis, Vera Zvejniece, Eva Cela, Ingūna Rozentāle, Astra Kalniņa 2003. gadā Holandē, Groningenā, apgūstot māszinību intensīvo programmu (*Intensive Program in Nursing*)

Diāna Platace (priekšplānā) un Ilona Dieviņa Māszinību fakultātes mācību telpās P. Stradiņa Klīniskajā universitātes slimnīcā, ap 2004. gadu

RSU Māszinību fakultātes docētāju vizīte ASV 2006. gadā. No kreisās: Ingrida Gončarova, Gaļina Aleksandroviča, Kristaps Circenis, Uldis Līkops, Ina Irša, Inga Millere, Liāna Deklava

RSU Māzinību fakultātes docētāju vizīte ASV 2006. gadā.
No kreisās: Linda Cain, Inga Millere, Kristaps Circenis,
Liāna Deklava

Valsts pārbaudījuma komisija darbā RSU Liepājas filiālē
2007. gadā

RSU doktorantu izlaidumā 2010. g. 17. jūnijā RSU aulā.
5. no kreisās – Kristaps Circenis, 6. – Liāna Deklava,
3. no labās – Ilona Zariņa

Izlaidums Liepājas filiālē 2011. gadā

Doktorantu izlaidums 2010. gada 17. jūnijā.
Apliecinājumu no Doktorantūras nodaļas dekāna prof. Aigara Pēterona saņem
Ilona Zariņa, Kristaps Circenis un Liāna Deklava

Māszinību fakultāte

2014. gadā

Māszinību fakultātē tiek realizētas trīs studiju programmas: profesionālā bakalaura studiju programma “Māszinības”, profesionālā bakalaura studiju

programma “Vecmāte” un akadēmiskā maģistra studiju programma “Māszinības”.

Māszinību fakultātes prodekāns,
Dr. med. docents **Kristaps Circenis:**

“Rīgas Stradiņa universitātes Māszinību fakultāte jau vairāk nekā divdesmit gadu garumā dod iespēju Latvijas māsām iegūt augstāko izglītību. No pašiem pirmsākumiem studiju process ir bijis kvalitatīvi atšķirīgs no ierastā modeļa, prasības – augstas, studijas – smagas, darbietilpīgas, taču arī iegūtās prasmes un iemaņas – atbilstošas augstākajai izglītībai. Tomēr, beidzot studijas, absolventi ir gandarīti par paveikto, jo ir iegūts diploms, par kura kvalitāti nešaubās darba devēji ne Latvijā, ne ārvalstīs.

Māsas un vecmātes profesijas ir un paliek nemainīgi svarīgākās jebkuras valsts veselības aprūpes sistēmā, tāpēc turpināsim attīstīt programmas, kuru absolventi ir gaidīti kā profesionāļi slimnīcās, doktorātos, rehabilitācijas centros un daudzās citās iestādēs.

Latvijas veselības aprūpes sistēmas sakārtošanā un pilnveidē joprojām nepieciešamas akadēmiski un profesionāli izglītotas māsas un vecmātes.”

Kristaps Circenis

Profesionālā bakalaura studiju programma “Māszinības”

Mūsdienās profesionālā bakalaura studiju programma “Māszinības” dod iespēju studentiem ar vidusskolas izglītību iegūt otrā līmeņa augstāko profesionālo izglītību ar bakalaura grādu veselības aprūpē un 5. profesionālās kvalifikācijas līmeņa medicīnas māsas kvalifikāciju, kā arī sagatavo turpmākām studijām maģistrantūrā.

Programmas īstenošanas ilgums – 4 studiju gadi (8 semestri) pilna laika klātienes studijās. Lai uzņemtu studiju programmā, nepieciešama vidējā izglītība. Studentiem, kuri ir ieguvuši pirmā līmeņa profesionālo augstāko izglītību un 4. kvalifikācijas līmeni, tiek dota iespēja turpināt studijas RSU MZF studiju programmā “Māszinības” 4. studiju gadā.

Vidusskolu absolventi četru gadu studijās, bet medicīnas koledžu beidzēji – viena gada laikā, kļūst par kvalificētiem savas nozares profesionāļiem ar bakalaura grādu, kuri var brīvi konkurēt ne tikai Latvijas, bet arī Eiropas Savienības darba tirgū, kā arī turpināt divu gadu studijas maģistrantūrā, kas vainagojas ar māszinību maģistra grādu.

Studēt RSU Māszinību fakultātes programmās ir iespējams arī RSU Liepājas filiālē.

Mūsdienīga augstākā izglītība sagatavo māsu šodienas un rītdienas pasaulei ar stipru pamatu zinātnē, humanitārajos priekšmetos un māszinībās, lietojot problēmu risināšanas metodes.

Studiju virziens: Veselības aprūpe

Studiju ilgums: 4 gadi (8 semestri)

Apjoms kredītpunktos: 160 KP

Valoda: latviešu, angļu

Iegūstamais grāds: profesionālais bakalaura grāds veselības aprūpē

Iegūstamā kvalifikācija: medicīnas māsa vai specializācija kādā no septiņām pamatspecialitātēm: ambulatorās aprūpes māsa, anestēzijas, intensīvās un neatliekamās aprūpes māsa, bērnu aprūpes māsa, garīgās veselības aprūpes māsa, internās aprūpes māsa, ķirurģiskās aprūpes māsa vai operāciju māsa.

No 1994. līdz 2013. gadam Māszinību fakultātes studiju programmu “Māszinības” kopumā absolvējuši 1639 cilvēki.

Pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības studiju programmu “Māszinības” (ESF finansētā projekta ietvaros) absolvējuši 790 cilvēki.

Akadēmiskā maģistra studiju programma “Māszinības”

Studijas dod iespēju attīstīt ne tikai māsas profesionālo kompetenci, bet arī veselības aprūpes iestāžu darba organizēšanas un vadīšanas prasmes, pētnieciskās un analītiskās, kā arī pedagoģiskās un komunikācijas prasmes.

Māszinību fakultātes maģistra studiju programmu “Māszinības” no 1996. līdz 2013. gadam absolvējuši 144 maģistri.

Studiju virziens: Veselības aprūpe

Akreditēta akadēmiskā maģistra studiju programma

Studiju veids: pilna laika klātie

Studiju ilgums: 2 gadi (4 semestri)

Apjoms kredītpunktos: 80 KP

Valoda: latviešu, angļu

Iegūstamais grāds: veselības zinātņu maģistra grāds

Māszinību programmu kvalitātes padome.
No kreisās: studente Anna Ribakova,
studente Alise Jēkabsone,
doc. Gunta Bēta, prof. Inga Millere,
Mag. paed. Revita Gaišuta, lektore Eva Cela,
doc. Kristaps Circenis, doc. Liāna Deklava,
Mag. sc. sal. Mārīte Daukste,
Mag. sc. sal. Dita Raiska

Profesionālā bakalaura studiju programma “Vecmāte”

Vecmāte, veselības zinātņu maģistre **Intra Kļaviņa**:

“Vecmātes profesija visos laikos ir bijusi cienājama profesija, kura nemītīgi liek mācīties un papildināt sevi. Medicīnas iespējas pilnveidojas, taču īpašības, kas nepieciešamas labai vecmātei, ir nemainīgas – nosvērtība, pacietība, atbildības izjūta un gatavība ārkārtas situācijām.

Tā ir skaista profesija, kas palīdz ieraudzīt pasauli jaundzimušajiem un mazuļu vecākiem liek uz pasauli paraudzīties citādāk. Vecmāte nav tikai profesija – tas ir dzīves aicinājums. Vecmātes profesija ir interesanta un grūta vienlaikus. Pirmkārt, vecmāte atbild par divām dzīvībām, un, otrkārt, atšķirīgais no citām medicīnas nozarēm ir tas, ka vecmāte neno darbojas ar slimību ārstēšanu, viņas darbs ir saistīts ar veselu cilvēku. Tieši šo iemeslu dēļ vecmātei ir jābūt ar labām zināšanām par visām fizioloģiskajām norisēm cilvēka organismā, lai uztvertu to brīdi, kad normāls process pāriet patoloģiskā.

Mūsdienās vecmātes profesiju var apgūt Rīgas Stradiņa universitātē. Pateicoties pieredzējušiem mācībspēkiem un modernām tehnoloģijām, kas tiek izmantotas studiju procesā, tagad ir iespēja iegūt profesionālā bakalaura grādu veselības aprūpē un galvenās vecmātes kvalifikāciju.

2011./2012. mācību gada pavasarī RSU bija pirmais izlaidums bakalaura studiju programmā “Vecmāte” – diplomus ieguva astoņas jaunās vecmātes, bet nākamajā izlaidumā – jau deviņas absolventes. 2013./2014. studiju gadā studiju programmu apgūst 41 students.

RSU ir labs materiāli tehniskais nodrošinājums un laba sadarbība ar Rīgas Dzemdību namu, kas ir pamats tam, ka studenti ir labi teorētiski un praktiski sagatavoti, jau beidzot mācību iestādi. Lai studiju process būtu interesants, ir rastas iespējas *Erasmus* programmas ietvaros mācīties arī citu valstu augstskolās.

Studiju programma katru gadu tiek pilnveidota un uzlabota, ņemot vērā gan Latvijas Vecmāšu asociācijas ieteikumus, gan studentu un pasniedzēju vēlnes, kā arī docētāju gūto pieredzi apmaiņas braucienos.

Augstākās izglītības iespējas noteikti stiprinās profesijas prestižu, veicinās vecmāšu profesijas autonomiju. RSU absolventes būs tās, kuras stiprinās vecmāšu profesionālās organizācijas, spēs argumentēti diskutēt par grūtnieču un dzemdētāju aprūpes kvalitātes pilnveidošanas pasākumiem.”

Intra Kļaviņa

Vecmāšu programmu kvalitātes padome.
No kreisās: asist. Intra Kļaviņa, doc. Liāna Deklava, prof. Inga Millere, studente Tija Ausmane, doc. Lelde Atvara

Tendences darba tirgū un Eiropas Savienības izglītības telpā noteica nepieciešamību izstrādāt jaunu otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmu "Vecmāte" ar iegūstamo piektā līmeņa kvalifikāciju – galvenā vecmāte. Līdz ar to RSU MZF 2008. gadā tika izveidota darba grupa, lai izstrādātu profesijas standartu profesijai "Galvenā vecmāte" ar 5. profesionālās kvalifikācijas līmeni. Šīs darba grupas vadītāja bija Liāna Deklava (toreiz RSU MZF asistente). Grupas sastāvu veidoja Inese Ozoliņa (toreizējā Medicīnas profesionālās izglītības centra Cilvēkresursu attīstības plānošanas daļas vadītāja), asoc. prof. Inga Millere (RSU MZF dekāne), Kristaps Circenis (RSU MZF prodekāns), Antra Kupriša (sertificēta vecmāte, Vecmāšu asociācijas prezidente), Intra Kļaviņa (sertificēta vecmāte, Rīgas rajona pašvaldības SIA "Rīgas rajona slimnīca" darbiniece) un Iveta Dzirkale (sertificēta vecmāte, SIA "Klīnika EGV" darbiniece). Pateicoties šīs darba grupas izstrādātajam standartam, tika radīta iespēja izstrādāt jaunu profesionālo bakalaura studiju programmu, kura vēlāk tika apstiprināta un realizēta RSU. Šobrīd tā ir vienīgā studiju programma valstī, kura dod iespēju jaunatnei iegūt profesionālo bakalaura grādu veselības aprūpē un galvenās vecmātes kvalifikāciju.

Vispirms RSU tika realizēta pirmā līmeņa studiju programma "Vecmāte", bet 2010. gadā tika iegūta licence un tiesības īstenot profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmu "Vecmāte" galvenās vecmātes kvalifikācijas iegūšanai.

Programmas studiju laiks ir 4 gadi (8 semestri) pilna laika studijās.

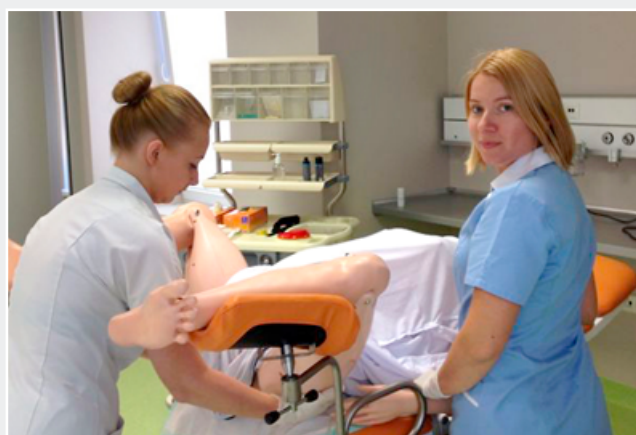
Studiju programmas "Vecmāte" mērķis ir nodrošināt šīs studiju programmas studentiem zinātnisku pamatu profesionālajai darbībai, attīstot spēju patstāvīgi veikt zinātniskos pētījumus, attīstot analītiskās spējas aprūpē, prasmes un iemaņas patstāvīgi rīkoties dažādās aprūpes situācijās, ievērojot profesionālās ētikas normas un prasības.

Studiju programmas mērķus, uzdevumus un plānotos rezultātus nosaka galvenās vecmātes profesijas standarts un prasības, kuras norādītas ES direktīvās 2005/36/EC, kā arī Latvijas likumdošanā (MK noteikumi Nr. 481, Nr. 68).

Studiju programma dod iespēju studentiem ar vidusskolas izglītību iegūt 2. līmeņa augstāko profesionālo izglītību ar bakalaura grādu veselības aprūpē un 5. profesionālās kvalifikācijas līmeni – galvenā vecmāte, kā arī sagatavo turpmākām studijām magistrantūrā. Studiju programmas saturu veido obligātie un izvēles studiju kursi, prakses, valsts pārbaudījums un bakalaura darbs.

Pilna laika studiju programma tiek finansēta no valsts budžeta līdzekļiem. 2011./2012. mācību gadā studijas uzsāka 38 studentes (I kursā – 12 studentes, II – 8, III – 9, IV – 9 studentes). Kopumā profesionālo bakalaura studiju programmu "Vecmāte" ir absolvējušas 15 vecmātes.

Studiju programmas "Vecmāte" mērķis ir nodrošināt studiju programmas "Vecmāte" studentiem zinātnisku pamatu profesionālajai darbībai, attīstot spēju patstāvīgi veikt zinātniskos pētījumus, attīstot analītiskās spējas aprūpē, prasmes un iemaņas patstāvīgi rīkoties dažādās aprūpes situācijās, ievērojot profesionālās ētikas normas un prasības.

Ārstu palīgu programmu kvalitātes padome.

No kreisās – dr. Iveta Norko, *Dr. sc. pol.* Ināra Upmale, dr. Inga Petermane, prof. Inga Millere, doc. Liāna Deklava, studente Vineta Linde

Māsinību akadēmiskā skola

Māsinību akadēmiskā skola ir Māsinību fakultātes struktūrvienība, tajā tiek realizēts studiju process.

No 2011. gada RSU Māsinību Akadēmiskās skolas vadītāja ir docente Liāna Deklava.

Māsinību akadēmiskās skolas vadītāja docente **Liāna Deklava**:

“Rīgas Stradiņa universitātes Māsinību fakultātes pastāvēšanas laikā ir izveidotas, attīstītas un realizētas mūsdienīgas izglītības studiju programmas māsām un vecmātēm, jauno profesionāļu prasmi apguve notiek, izmantojot jaunākās tehnoloģijas.

Tomēr lielākā vērtība ir cilvēki, kuru ieguldījums fakultātes mērķu sasniegšanā ir milzīgs. Esmu pārliecināta, ka mūsu absolventi kļūst par augstas klases profesionāļiem un efektīvas veselības aprūpes sniedzējiem jebkurā pasaules valstī.”

Māsinību akadēmiskās skolas docētāji:

Dr. med. Liāna Deklava, docente no 17.01.2003.

Dr. med. Helēna Kārklīņa, docente no 09.09.2011.

Dr. med. Olga Odiņa, lektora p. i. no 03.09.2012.

Dr. med. Velga Sudraba, docente no 01.09.2013.

Dr. Zaiga Blaua, lektora p. i. no 12.11.1998.

Dabas zinātņu maģistre *Diāna Platace*,
lektora p. i. no 06.09.2000.

Veselības zinātņu maģistre *Ilona Zariņa*,
lektora p. i. no 08.12.1998.

Veselības zinātņu maģistre *Eva Cela*,
lektora p. i. no 21.11.2005.

Veselības zinātņu maģistre *Inta Miķele*,
asistenta p. i. no 21.02.2006.

Veselības zinātņu maģistre *Skaidrīte Šapovala*,
asistenta p. i. no 06.09.2007.

Veselības zinātņu maģistre *Intra Kļaviņa*,
asistenta p. i. no 12.07.2011.

Veselības zinātņu maģistre *Lilija Antoņēviča*,
asistenta p. i. no 03.09.2012.

Evita Helandere, biroja vadītāja no 16.04.2009.

Liāna Deklava

No kreisās: Olga Odiņa, Inga Millere, Iveta Strode doktorantu izlaidumā 2011. gadā

MZF darbinieki 2013./2014. akadēmiskajā gadā

Profesore **Inga Millere** – Māzinību fakultātes dekāne, strādā Māzinību fakultātē no 22.04.2002.

Docents **Kristaps Circenis** – Māzinību fakultātes prodekāns, strādā Māzinību fakultātē no 06.09.2000.

Vita Reidemane – garīgās veselības aprūpes māsas pamatspecialitātes studiju programmas vadītāja Veselības ministrijas ESF finansētajā projektā no 28.11.2011.

Jeļena Pettinena – ambulatorās aprūpes māsas pamatspecialitātes studiju programmas vadītāja Veselības ministrijas ESF finansētajā projektā no 02.12.2011.

Ineta Raudova – operāciju māsas pamatspecialitātes studiju programmas vadītāja Veselības ministrijas ESF finansētajā projektā no 01.11.2012.

Gunita Lippe – speciāliste lietvede no 05.09.2005.

Māzinību fakultātes docētāji un darbinieki 2014. gadā.

No kreisās: asistente Inta Miķele, lektore Eva Cela, pasniedzēja Dzintra Puriņa, docente Liāna Deklava, dekāne prof. Inga Millere, prodekāns docents Kristaps Circenis, asistente Lilija Antoņēviča, speciāliste-lietvede Gunita Lippe, pasniedzēja Anīta Znotiņa, docente Helēna Kārklīņa, studiju programmas vadītāja Vita Reidemane, lektore Olga Odiņa, asistente Skaidrīte Šapovala, pasniedzēja Revīta Gaišūta, biroja vadītāja Evita Helandere, studiju programmas vadītāja, asistente Intra Kļaviņa

MZF akadēmiskā personāla zinātniskā darbība

2014. gadā MZF bija seši docētāji ar zinātnisko grādu, astoņi docētāji beiguši doktorantūru, trīs docētāji ieguvuši LZP eksperta statusu.

2013. gadā aizstāvēti divi promocijas darbi:

Olga Odiņa. Māsu profesijas attīstība Latvijā 18.–20. gs.

Kristaps Circenis. Praktizējošu māsu profesionālās dzīves kvalitātes psihosociālie aspekti un tos ietekmējošie faktori.

Kopā tapušas 16 publikācijas, no tām 10 ir starptautiskajās datu bāzēs iekļauti raksti, seši zinātniskie raksti iekļauti recenzētos izdevumos, nolasīti četri mutvārdu referāti starptautiskās konferencēs.

2012. gadā aizstāvēts viens promocijas darbs:

Liāna Deklava. Praktizējošo māsu personību raksturojošie faktori un profesionāli relevantā uzvedība.

Kopā tapušas astoņas publikācijas, no tām pieci ir starptautiskajās datu bāzēs iekļauti raksti, trīs zinātniskie raksti publicēti recenzētos izdevumos, aizstāvētas 28 tēzes zinātniskajās konferencēs, nolasīti astoņi mutvārdu referāti.

2011. gadā bija 12 publikācijas, no tām pieci ir starptautiskajās datu bāzēs iekļauti raksti, septiņi zinātniskie raksti publicēti recenzētos izdevumos, aizstāvētas 18 tēzes zinātniskajās konferencēs, nolasīti divi mutvārdu referāti.

3. Latvijas māsu, vecmāšu un ārstu palīgu kongresā 2013. gada septembrī.
No kreisās: prof. Inga Millere,
doc. Kristaps Circenis, doc. Liāna Deklava

MZF starptautiskā sadarbība

Sākot ar 2013./2014. akadēmisko gadu, Māzinību fakultātes studentiem ir pieejama jauna apmaiņas programma **Nordman Network** (ar *Nordplus* programmas atbalstu), kuras ietvaros ir iespēja iziet praksi kādā no astoņām programmas dalībvalstu partneraugstskolām.

Nordman Network programma piedāvā stipendijas pasniedzējiem docēšanas un pieredzes apmaiņas vizītēm kādā no astoņām programmas dalībvalstu partneraugstskolām:

Dalarna University College (Zviedrija)
JAMK University of Applied Sciences (Somija)
Lithuanian University of Health Sciences (Lietuva)
Mälardalen University (Zviedrija)
Sophiahemmet University College (Zviedrija)
Tartu Health Care College (Igaunija)
Via University College (Dānija)
Åland University of Applied Sciences, Somija (Ålandu salas)

Māzinību fakultātes docētāji un studenti ar **Nordplus** programmas atbalstu piedalās arī apmaiņas programmās *Nordsne* un *North Baltic 5*.

Nordsne partneraugstskolas:

Karolinska Institutet (Zviedrija)
Lunds Universitet (Zviedrija)
Háskóli Íslands (Īslande)
University College Nordjylland (Dānija)
Karlstads Universitet (Zviedrija)
Høgskolen i Oslo og Akershus (Norvēģija)

North Baltic 5 partneraugstskolas:

Høgskolen i Telemark (Norvēģija)
Pohjois-Karjalan Ammattikorkeakoulu (Somija)
Malmö Högskola (Zviedrija)
Professionshøjskolen UCC (Dānija)

Tikšanās ar ASV vēstnieci Latvijā Ketrīnu Todu-Beiliju 2006. gadā Valsts kancelejas telpās, lai izveidotu sadarbības programmu starp augstskolām – RSU un Bellarmine Universitāti. No kreisās: Kristaps Circenis, Liāna Deklava, Jānis Vētra, Inga Millere, Uldis Līkops un K. T. Beilija

Mūžizglītības programma *Erasmus* ir starptautiska studiju apmaiņas programma augstākajā izglītībā, kuras mērķis ir uzlabot augstākās izglītības kvalitāti un piešķirt tai Eiropas dimensiju ar studējošo un docētāju apmaiņu un citām starptautiskās starpaugstskolu sadarbības aktivitātēm. Rīgas Stradiņa universitāte piedalās šajā programmā kopš 2004. gada. Programma attiecas uz visām studiju programmām, kā arī uz visiem augstākās izglītības līmeņiem, tai skaitā doktorantūru.

2014. gadā Māszinību fakultātes studenti un docētāji piedalījās divu nedēļu intensīvās apmācības programmā par pacientu drošības jautājumiem (*Intensive Program on International Comparative Nursing in the academic year 2013-2014 for students and teachers nursing and engineering*) Groningenā, Nīderlandē. Pateicoties sadarbībai

Nordplus ietvaros, 2014. gada maijā Māszinību fakultātes maģistrantes un viens docētājs piedalījās intensīvās apmācības programmā (*Leadership in nursing - a global approach*), kas notika Īslandes Universitātē Reikjavīkā sadarbībā ar ASV Minesotas Universitāti.

Rīgas Stradiņa universitātes Māszinību fakultāte ir starptautiskās augstākās māsu izglītības iestāžu apvienības *Florence Network* dalībniece. Ir noslēgti un tiek realizēti Erasmus līgumi, kas nosaka studentu un docētāju mobilitāti ar *Hanzehogeschool Groningen* Nīderlandē un *Lahti Polytechnik* Somijā.

2008. gada vasarā Rīgas Stradiņa universitātē viesojās četri docētāji no Bellarmines Universitātes, kas atrodas ASV, Luisvilā. Viņi piedalījās studiju procesā ar vieslekcijām, kā arī tikās ar docētājiem.

Sadarbības līguma starp RSU un Bellarmines Universitāti parakstīšana 2008. gadā

Māszinību fakultātei – 20 pasākums.
Profesore Inga Millere, docents Kristaps Circenis
un profesors Jānis Lācis (1935–2021)

Māzinību fakultātei – 20 svinīgais pasākums

Māzinību fakultātei – 20 pasākumā dekāne profesore Inga Millere un prodekāns docents Kristaps Cīrcenis pieņem Latvijas Universitātes kolēģu apsveikumus

Māsu izglītības attīstības turpinājums Sabiedrības veselības un sociālās labklājības fakultātē: Māsinību un dzemdību aprūpes katedras attīstība 2015.–2024. gadā

2014. gada 1. jūlijā Māsinību fakultāte tika apvienota ar Sabiedrības veselības fakultāti, izveidojot Sabiedrības veselības un sociālās labklājības fakultāti (SVSLF), bet Māsinību akadēmiskā skola, kas darbojās Māsinību fakultātes padotībā, tika pārveidota par Māsinību un dzemdību aprūpes katedru. Par Sabiedrības veselības un sociālās labklājības fakultātes dekāni tika ievēlēta profesore Inga Millere, par katedras vadītāju apstiprināta docente (vēlāk asociētā profesore) *Dr. med.* Liāna Deklava, par bakalaura studiju programmas “Māsinības” direktori – lektore Eva Cela. Attīstoties studiju programmām un palielinoties studentu skaitam, 2022. gadā katedrā darbu uzsāka jauni docētāji: Inguna Leite, Ieva Eigima un Jeļena Ričika.

Māsinību un dzemdību aprūpes katedras mērķis ir augstas kvalitātes izglītības īstenošana

māsinībās un dzemdību aprūpē, attīstot pierādījumus balstītu aprūpi, studiju un pētniecības integrāciju, realizējot starpdisciplināru pieeju studiju procesā un izmantojot starptautiskās sadarbības pieredzi.

Katedras pamatuzdevumi:

- studentcentrētas pieejas izmantošana studiju procesā;
- studiju programmu kvalitātes indikatoru pastāvīga monitorēšana;
- akadēmiskā personāla profesionālo kompetenču attīstīšana un potenciāla pilnvērtīgāka izmantošana;
- sadarbības ar profesionālajām organizācijām, darba devējiem un augstskolām attīstīšana;
- starptautiskās sadarbības attīstīšana, piedaloties starptautisku projektu realizācijā.

Maģistra studiju programmas “Māsinības” studiju kursā “Pētniecības metodes aprūpē” nodarbības laikā Daugavpils reģionālajā slimnīcā 2018. gadā. No kreisās: RSU Sabiedrības veselības un sociālās labklājības fakultātes (tagad Veselības un sporta zinātņu fakultāte) dekāne profesore Inga Millere, maģistrante Anda Kokina

Maģistra studiju programmas “Māsinības” studenti nodarbības laikā Daugavpils reģionālās slimnīcas telpās 2018. gadā

Studiju procesa organizācija

Māsinību fakultātē turpinājās trīs studiju programmu – profesionālās bakalaura studiju programmas “Māsinības”, profesionālās bakalaura studiju programmas “Vecmāte” un akadēmiskās maģistra studiju programmas “Māsinības” – īstenošana.

No 2019. gada 1. jūlija par Māsinību un dzemdību aprūpes katedras vadītāju tika ievēlēts docents *Dr. med.* Kristaps Circenis.

Līdz 2022. gadam profesionālā bakalaura studiju programma “Māsinības” piedāvāja interesentiem ar vidusskolas izglītību iegūt otrā līmeņa augstāko profesionālo izglītību ar bakalaura grādu veselības aprūpē un 5. profesionālās kvalifikācijas līmeņa māsas kvalifikāciju. Iegūstamais grāds – profesionālais bakalaura veselības aprūpē. Iegūstamā kvalifikācija – māsa vai specializācija kādā no septiņām pamatspecialitātēm: ambulatorās aprūpes māsa, anestēzijas, intensīvās un neatliekamās aprūpes māsa, bērnu aprūpes māsa, garīgās veselības aprūpes māsa, internās aprūpes māsa, ķirurģiskās aprūpes māsa un operāciju māsa.

Studēt RSU Māsinību fakultātes programmās iespējams arī RSU Liepājas filiālē un Daugavpilī, kur uz Daugavpils reģionālās slimnīcas mācību bāzes līdz 2022. gadam notika profesionālās bakalaura studiju programmas “Māsinības” realizācija.

No 2014. līdz 2023. gadam Māsinību fakultātes studiju programmu “Māsinības” kopumā absolvēja 1007 cilvēki.

Gadu gaitā māsas profesija ir piedzīvojusi vairākas pārmaiņas. Lai sasniegtu mūsdienu profesionālo līmeni un pilnveidotu profesiju, bija jāveic situācijas izpēte, jāveicina starptautiskā komunikācija un pieredzes apmaiņa, kā arī jāsamēro profesijas kvalifikācijas atbilstība mūsdienīgajām prasībām. Lielu darbu ieguldīja Veselības ministrijas izveidotā darba grupa, lai radītu jaunas darbības jomas jeb kompetences un izstrādātu māsas (vispārējās aprūpes māsas) profesijas standartu. Katedras docētāji lektore Eva Cela un docents Kristaps Circenis 2018.-2019. gadā piedalījās Veselības ministrijas darba grupā vispārējās aprūpes māsas profesijas standarta izstrādē. Māsas kompetences tika paplašinātas un perspektīvā iezīmētas ar pilnveidotu un plašāku profesionālo darbību veselības aprūpes nozarē. Vispārējās aprūpes māsas galvenā kompetence ir spēja pieņemt patstāvīgus lēmumus un plašāka darbība pacientu aprūpē.

Saskaņā ar jauno māsas profesijas standartu kopš 2022. gada profesiju var apgūt tikai profesionālā bakalaura studiju programmā, tādējādi tiek nodrošināts vienots izglītības process, māsas iegūst lielāku mobilitāti nozarē, viņu zināšanas ir plašākas

Bakalaura studiju programmas “Māsinības” studentu izlaidumā RSU Liepājas filiālē 2022. gadā

un prasmes daudzpusīgākas. Ar 2022. gada 1. janvāri ir mainīts māsas profesijas nosaukums uz vispārējās aprūpes māsu.

Vispārējās aprūpes māsa ir speciāliste ar plašām kompetencēm un prasmēm, vienotu augstāko izglītību (profesionālo bakalaura grādu) un attiecīgu mobilitāti darba tirgū.

Vispārējās aprūpes māsas galvenajās kompetencēs, balstoties uz gūtajām zināšanām un prasmēm, ietilpst:

- patstāvīgi plānot un organizēt pacientu aprūpi;
- piedalīties indivīda, ģimenes un sabiedrības grupu veselīga dzīvesveida un pašaprūpes veicināšanā;
- spēt kritiski domāt un rīkoties sarežģītās situācijās;
- spēt pieņemt klīniskos lēmumus, kas balstīti uz zinātniskajiem pierādījumiem;
- efektīvi sadarboties ar citiem veselības aprūpes speciālistiem, kā arī piedalīties veselības aprūpes speciālistu izglītošanā;
- patstāvīgi sniegt padomus, instrukcijas un atbalstu pacientu aprūpē;
- patstāvīgi nodrošināt aprūpes kvalitāti un spēt to izvērtēt un analizēt;
- pilnveidot vispārējās aprūpes māsas profesionālo praksi.

Vispārējās aprūpes māsas profesiju un specializāciju iegūst visas māsas, un tā ir kā pamats, kuru nav iespējams zaudēt. Mainoties, piemēram,

slimnīcas specializācijai, māsas iegūtā profesija un pamatspecializācija ļauj vispārējās aprūpes māasai būt mobilai un iekļauties citā struktūrvienībā tajā pašā slimnīcā vai izvēlēties citu ārstniecības iestādi. Visas māsas, kas uzsāka studijas 2022. gadā, iegūst profesionālo bakalaura izglītību. Iepriekš daļai māsu bija vidējā speciālā vai arī I līmeņa augstākā izglītība un profesija – māsa. Pēc tam viņām bija jāuzsāk viena gada mācības (bakalaura studiju programmā) kādā no septiņām specializācijām. Taču, ja bija vēlme iegūt vairākas specializācijas, tad katrai izvēlētajai specializācijai bija jāvelta viens mācību gads. Tādējādi bija sarežģīta profesionālās pilnveides sistēma un ierobežota mobilitāte darba tirgū. Taču vienots izglītības process, kas atvieglo specializācijas iegūšanu, nodrošinās māsu mobilitāti darba tirgū.

Tāpat veiksmīgi turpinājās arī akadēmiskās maģistra studiju programmas “Māszinības” realizācija. Šīs studijas dod iespēju attīstīt ne tikai profesionālo kompetenci, bet arī veselības aprūpes iestāžu darba organizēšanas un vadīšanas, pētnieciskās un analītiskās, kā arī pedagoģiskās un komunikācijas prasmes. Arī Daugavpilī no 2017. līdz 2019. gadam uz Daugavpils reģionālās slimnīcas bāzes un RSU filiālē Liepājā no 2019. līdz 2021. gadam notika maģistrantu sagatavošana. Kopumā no 2014. līdz 2024. gadam Māszinību fakultātes maģistra studiju programmu “Māszinības” absolvējuši 96 maģistri. Par maģistra studiju programmas “Māszinības” direktori kopš 2023. gada strādā *Dr. med. docente Agita Melbārde-Kelmerē*.

Bakalaura studiju programmas “Māszinības” studentu izlaidums RSU Liepājas filiālē 2023. gadā

Jauno māsu akadēmija

Pēc pārtraukuma 2023. gadā savu darbību Jauno māsu akadēmijas statusā atjaunoja bijusī Jauno māsu skola. Dalībai Jauno māsu akadēmijā var pieteikties ikviens vidusskolēns. Nodarbības aktīvi apmeklē vidēji 50 skolēni no visas Latvijas, un tie ir 10., 11. un 12. klases audzēkņi. Organizētās mācības dalībniekiem notiek bez maksas, un tās norit viena semestra garumā reizi mēnesī, sestdienās.

Attālināti, platformā *Zoom*, nodarbību laikā skolēni gūst priekšstatu par māsas lomu un pirmo ieskatu aprūpes darba organizācijā. Jaunieši iepazīstas ar māsu profesijas vēsturiskajiem un mūsdienu aspektiem, māsas profesijas būtību, faktu un pierādījumu nozīmi, kā arī viedokļu dažādību sociālajos tīklos un medijos par veselības aprūpes jautājumiem. Kopā ar RSU aprūpes ekspertiem viņi izzina arī labbūtības un psiholoģiskā atbalsta iespējas, diskutējot par to,

kā pārvarēt stresu un nenoteiktību. Attālināto nodarbību laikā raisās aktīvas diskusijas par māsas profesiju, tiek izspēlēta *Kahoot* jautājumu un atbilžu spēle.

Savukārt klātienēs nodarbībās Jauno māsu akadēmijas dalībnieki var iepazīt medicīnas simulācijas iekārtas, tehniskās manipulācijas, māsu darba organizāciju, ētiskos un tiesību aspektus, pirmās palīdzības sniegšanas un veselības higiēnas pamatus.

Visinteresantākās skolēniem šķiet praktiskās nodarbības, kurās simulāciju veida apmācību ciklā veic manipulācijas, vitālo rādījumu un antropometriskos mērījumus, sniedz pirmo palīdzību. RSU Māszinību un dzemdību aprūpes katedras un Medicīnas izglītības tehnoloģiju centra (MITC) docētāji plāno un realizē nodarbības, sagatavo skolēniem dažādus uzdevumus. Nodarbību laikā notiek gan paraugdemonstrējumi, gan treniņi un sacensības.

Jauno māsu akadēmijas dalībnieki nodarbības laikā, 2023. gads

2023. gada Jauno māsu akadēmijas dalībnieki

Starptautiskās aktivitātes

Māszinību un dzemdību aprūpes katedras darbinieki piedalās vairāku starptautisku projektu realizācijā.

OnBoard-Med projekts tika īstenots no 2016. gada 1. septembra līdz 2019. gada 30. maijam. Tā galvenais mērķis – saskaņot un attīstīt mācību kursus ārstniecības, neatliekamās palīdzības un darba drošības prasmju pilnveidei Baltijas jūras kuģniecībā, kā arī veicināt pārrobežu sadarbību starp medicīnas un jūras transporta institūcijām. Projekta realizācijā piedalījās pieci sadarbības partneri: vadošais partneris bija *Turku University of Applied Sciences* (Somija), pārējie partneri – *Åland University of Applied Sciences*

(Somija), *Estonian Nautical School* (Igaunija), Rīgas Stradiņa universitāte (Latvija) un Latvijas Jūras akadēmija. Māszinību un dzemdību aprūpes katedras pārstāvji kopā ar Latvijas Jūras akadēmijas partneriem pārrunāja *OnBoard-Med* projekta pašreizējo gaitu, uzdevumus un studiju kursu plānoto pilotēšanas procesu – tā kopīgu organizāciju, realizāciju un nepieciešamo sadarbību. Tikšanās laikā sadarbības partneri tika iepazīstināti arī ar MITC mūsdienīgajām tehnoloģu iespējām dažādu prasmju apguvē, lai nodrošinātu kvalitatīvu un efektīvu nepieciešamo iemaņu apguvi, izmantojot gan manekenus, gan simulēto vidi.

NURED (*Nurse, Education, Development*) projekta aktivitātes vērstas uz to, lai noskaidrotu māsu izglītības programmas novērtējumu, nozīmīgumu un apmierinātību ar māsu izglītību šajā jomā strādājošiem un uzlabotu māsu izglītības mācību programmu, kā arī veidotu māsu izglītības mācību programmu, kas centrālā Baltijas reģiona valstīs būtu vairāk saskaņota. Studiju programmas izstrādes un papildināšanas gaitā tika veikta studiju programmas kursa daļas pilotprojektu īstenošana Rīgā, Liepājā un Daugavpilī par tēmu “Medicīnas māsu darba vides stresa faktori, stresa pārvaldība un laika menedžments”. Kursa pilotprojektu laikā medicīnas māsas tika izglītotas par veselības aprūpes nozares darba vides riskiem un *NURED* projektu kopumā, par tā mērķi, aktivitātēm

un aptauju datiem. Tika skatīti jautājumi par stresa jēdzienu un fizioloģiju, distresa ietekmi uz organismu, profesionālās dzīves kvalitāti un izdegšanas sindromu, kā arī laika menedžmentu un efektīvu plānošanu. Pirmā kursa pilotprojekta realizācija veiksmīgi notika 2018. gada janvārī Daugavpilī, Daugavpils reģionālajā slimnīcā, un tajā piedalījās 56 dalībnieki. Nākamā pilotprojekta realizācija notika Liepājā, VSIA “Piejūras slimnīca”, ar 47 dalībniekiem un pēdējā – Rīgā, Rīgas Stradiņa universitātē, 2018. gada februārī, kurā bija 81 dalībnieks. Visi dalībnieki bija aktīvi, veica praktiskus darbus, kā arī sniedza atgriezenisko saiti, novērtējot studiju programmas kursa saturu. Projekta īstenošana notika no 2016. gada 1. septembra līdz 2020. gada 28. februārim.

OnBoard-Med projekta dalībnieki.

No kreisās: docētāja Anna Ribakova, asociētā profesore Liāna Deklava, biroja vadītāja Agnese Špūle, docētāja Baiba Vilīte, mācību procesa organizatore Iveta Kaupe, docents Kristaps Circenis, 2017. gads

RSU māšzinību studiju programmas ir iekļautas Ziemeļvalstu un Eiropas augstskolu sadarbības tīklā **Nord-Baltic 6**, kas studentiem dod līdz trīs mēnešus ilgas prakses iespēju Dānijas, Zviedrijas, Norvēģijas un Somijas slimnīcās vai arī viņi var apgūt atsevišķus studiju priekšmetus šo valstu augstskolās. 2021. gada aprīlī attālināti norisinājās **Nord-Baltic 6** isā mācību programma studējošajiem.

Pēc sekmīgas kursa beigšanas diskusijās par labklājību Ziemeļvalstīs 10 RSU studējošie apguva šādas tēmas:

- droša izrakstīšanās no slimnīcas un mājas aprūpes pakalpojuma atspoguļojums Ziemeļvalstīs;
- pacientu drošības jautājumi Ziemeļvalstīs;
- likumi, regulas, politikas un procedūras ķirurģiskās aprūpes māsām Ziemeļvalstīs.

Nord-Baltic 6 tīklojums ietver sešas augstākās izglītības institūcijas, tas ir tieši saistīts ar māsu izglītību un darbojas 25 gadus.

Nord-Baltic 6 tīklā apvienoti šādi sadarbības partneri:

- *Malmö University* (Zviedrija);
- *University College Copenhagen* (Dānija);
- *University of South-Eastern Norway, USN* (Norvēģija);
- Rīgas Stradiņa universitāte (Latvija);
- *Karelia University of Applied Sciences* (Somija);
- *University of Iceland* (Islande).

Ar mērķi palielināt starptautisko sadarbību Ziemeļvalstu vidū **Nordplus** projekta ietvaros veiksmīgi tiek realizēta arī **Nordplus** augstākās izglītības programma. Tā ir mobilitātes un tīklojuma programma augstākajā izglītībā Ziemeļvalstīs un Baltijas valstīs. Ar prezentācijām par to ir uzstājušies **Nordplus** tīklojuma dalībnieki: Siva Roela, Kirsi Tanskanena

un docents Kristaps Circenis. Prezentācijas tika rādītas sadarbības universitātēs: *Malmö University* (Zviedrija), *University College Copenhagen* (Dānija), *University of South-Eastern Norway (USN, Norvēģija)*, Rīgas Stradiņa universitātē (Latvija), *University of Iceland* (Islande), *Karelia UAS* (Somija).

Māšzinību un dzemdību katedras docētāji un **OnBoard-Med** projekta partneri klātienē tikšanās laikā 2017. gadā, kad no 18. līdz 21. aprīlim Rīgā notika 2. ārstniecības, darba drošības un neatliekamās palīdzības prasmju saskaņošanas Baltijas jūras kuģniecībā

Apvienotais studiju modulis “**Ģimenes veselības veicināšana**” (*Health Promotion of Families*), kura pilotprojekts sākas 2021. gada rudenī, ir pieejams šādās sadarbības universitātēs: *Savonia University of Applied Sciences* (Somija), Rīgas Stradiņa universitātē (Latvija) un *Lithuanian University of*

Health Sciences (Lietuva). Studiju modulī studējošajiem (zobu higiēnistiem, vecmātēm un sabiedrības veselības māsu programmā studējošajiem) daudznazaru komandā tiek sniegta iespēja apsvērt kopīgas veselības veicināšanas metodes.

Pētniecības projektā “**Kā aizsargāt normālas dzemdības**” (*How to Protect a Normal Birth, Nordjordemodern* tīkla ietvaros) pārstāvētas šādas dalībinstiuciju valstis: Norvēģija, Islande, Dānija, Lietuva, Zviedrija, Somija un Latvija. Studiju programmā “Vecmāte” studējošo dalība tajā plānota, veicot bakalaura darba izstrādi. RSU pārstāve šajā projektā ir profesionālās bakalaura studiju programmas “Vecmāte” direktore Ilze Ansule. Šis projekts palīdz attīstīt vecmāšu programmā studējošo profesionālo kompetenci un prasmes. Tajā galvenā uzmanība ir pievērsta normālu dzemdību jautājumam, kas tiek apspriests ne tikai Eiropā, bet visā pasaulē. Dzemdību laikā arvien biežāk notiek iejaukšanās, piemēram, medicīniska sāpju samazināšana, amniotomija un oksitocīna lietošana, lai paātrinātu

dzemdības. Šāda veida iejaukšanās dzemdību gaitā ir kļuvušas tik izplatītas, ka dažos gadījumos tās pat ir vērtējamas kā normāla dzemdību sastāvdaļa.

Šis projekts ir saistīts ar studiju programmas plānu, un sadarbībā ar docētājiem studējošie apkopo un analizē datus, kas iegūti intervējot vecmātes. Bakalaura vai maģistra līmeņa programmās studējošie rakstīs noslēguma darbu – literatūras pārskatu vai empīrisku pētījumu (ar noslēguma darba vadītāja atbalstu). Daži studējošie jau ir izvēlējušies tematu, kuru izpētīt, taču vairumam studējošo ir nepieciešama iedvesma un palīdzība tēmas atrašanā. Tīklojuma partneri jau ir vienojušies par šā projekta tēmu un uzskata to par vecmāšu studiju programmā studējošajiem svarīgu un aktuālu. Šī tēma tiek bieži apspriesta gan Ziemeļvalstīs, gan Eiropā un visā pasaulē.

Tāpat veiksmīgi tiek realizēts arī *EthCo* projekts labākai drošībai nākotnes veselības aprūpes vidē. Projekts sāks 2022. gada 1. oktobrī un turpināsies līdz 2025. gada 31. maijam. Projekta vadītāja ir docente Agita Melbārde-Kelme.

EthCo projekta mērķis ir stiprināt veselības aprūpes speciālistu ētisko kompetenci, piedāvājot mācību materiālus, kā arī nodarbības ētikā – gan diskusiju formā, gan izmantojot simulācijas praktiskās ētikas apgūvē. Projekta laikā dalībnieki paaugstina savu ētisko kompetenci un organizācijā spēj kļūt par personiskās izaugsmes treneriem ētikā, izglītojot citus un tādējādi nodrošinot drošību kā ētisko kompetenci darbavietā. Projekta gaitā tiek saskaņota partnervalstīs strādājošo veselības aprūpes speciālistu apmācība ētikas jautājumos un kompetences līmenis.

Šajā projektā galvenā uzmanība ir vērsta uz mācību materiālu izstrādi un uz studentiem orientētas mācību programmas ētiku veselības aprūpes izglītībā. Šis darbības stimulēs inovatīvu mācīšanās un mācīšanas praksi, jo konsorcijs risina konstatēto prasmju neatbilstību un īsteno starptautisku sadarbību tiešsaistes mācīšanās un mācīšanas praksē.

No 2023. gada 1. februāra katedras docētāji – docente Agita Melbārde-Kelme, docents Kristaps Circenis, lektora p. i. Ilona Zariņa un asistenta p. i. Evija Melbārde – sadarbībā ar projekta vadošo partneri, Turku Lietišķo zinātņu universitāti (*Turku University of Applied Sciences*), piedalās *ERASMUS+* projekta *Ethco (For Better Ethical Safety in Future Health Care Environments)* realizēšanā.

Zinātniskā darbība un konferences

2017. gada 2. februārī Rīgas Stradiņa universitātē notika grāmatas **“Priestera Vincenta de Paula žēlsirdīgo māsu apvienības darbība Latgalē (1789–1864)”** atvēršanas svētki. Izdevuma pamatā ir RSU Sabiedrības veselības un sociālās labklājības fakultātes docentes Olgas Fokinas (tagad Juhņeviča) un dekānes profesores Ingas Milleres veiktais pētījums. Šī ir Latvijā pirmā grāmata, kas sniedz vēsturisku pārskatu par priestera Vincenta de Paula žēlsirdīgo māsu apvienību, tās principiem, virzieniem un žēlsirdīgo māsu misiju, aprakstot to kultūrvēsturiskā aspektā un vienlaikus atainojot arī māsu profesijas aizsākumus. Grāmatā ir aplūkotas Latvijā iepriekš nezināmas medicīnas māsu profesijas vēstures detaļas, kam ir nozīmīga loma un vieta kopējā medicīnas attīstības ainā. Izdevums ir interesants gan topošiem un praktizējošiem mediķiem, gan lasītājiem,

kas interesējas par vēsturi plašākā skatījumā, jo īpaši par Latgales pagātņi.

Grāmatas autoru interesi saista ne tikai apvienības māsu prakse, bet arī dokumenti, kas reglamentē viņu uzvedību un kuros ietvertās prasības un normas vēl aizvien ir aktuālas. Gadu gaitā attīstoties, 19. gadsimtā definētie žēlsirdīgās māsu rīcības, izturēšanās un attieksmes principi atraduši vietu arī mūsdienu medicīnas māsu darba ētikā. Grāmatas tapšanas gaitā tika studēti Lietuvas Valsts vēstures arhīva un Baltkrievijas Nacionālā vēstures arhīva materiāli. Vēsturisko avotu izpētē nozīmīgs materiāls gūts no publikācijām, kuras atrodamas Polijas, Lietuvas un Latvijas bibliotēkās. Vairāki grāmatā publicētie dokumenti pirmoreiz dienasgaismu ieraudzījuši latviešu valodā.

Grāmatas “Priestera Vincenta de Paula žēlsirdīgo māsu apvienības darbība Latgalē (1789–1864)” autore Olga Fokina (tagad Juhņeviča) atvēršanas pasākumā RSU 2017. gada 2. februārī

Māszinību un dzemdību aprūpes katedra sadarbībā ar ārstniecības iestādēm, Latvijas Māsu un Latvijas Vecmāšu asociācijām rīko vairākas **zinātniski praktiskās konferences**.

2015. gadā notika pirmā zinātniski praktiskā konference **“Izcila izglītība – mūsdienīga prakse”**. Tajā ar uzrunu uzstājās RSU padomnieku konventa priekšsēdētājs Dins Šmits, Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas valdes locekle Anda Čakša, RSU Sabiedrības veselības un sociālās labklājības fakultātes (SVSLF) prodekāne asociētā profesore Anita Villeruša, RSU SVSLF Māszinību un dzemdību aprūpes katedras vadītāja docente Liāna Deklava, Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas Aprūpes departamenta direktore Dace Kancāne, Latvijas Māsu asociācijas (LMA) prezidente Dita Raiska un Latvijas Vecmāšu asociācijas prezidente Kristīne Embure-Zapoļska. Ar priekšlasījumiem konferencē piedalījās Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas,

Bērnu klīniskās universitātes slimnīcas pārstāvji un RSU Māszinību un dzemdību aprūpes katedras docētāji, kā klausītāji – studenti, māsas, vecmātes un citu profesiju pārstāvji.

Dalībniekiem bija iespēja uzzināt un dalīties vairāku ārstniecības iestāžu pieredzē par kvalitātes pārraudzību veselības aprūpē, virsmāsas lomu nodaļas mikroklimata veidošanā, vecmātes darbību ģimenes ārsta praksē, bērnu paliatīvo aprūpi Latvijā un bērnu aprūpes māsu darbu, pašpalīdzības pieeju sāpju aprūpē, operāciju māsu netehniskajām prasēm. Konferences noslēgumā notika diskusija, kurā klātesošie dalījās pārdomās. Pasākuma laikā dalībnieki apskatīja vēstures ekspozīcijas izstādi “Prakse un izglītība gadsimta griežos”, kurā bija izliktas gan fotogrāfijas no Stradiņa slimnīcas foto arhīva, gan no māsu personīgajiem albumiem. Ekspozīcijā bija apskatāmi priekšmeti, kas tikuši izmantoti māsu izglītības un praktiskās apmācības procesā.

Vēlāk, 2016. gadā, tika organizēta 2. zinātniski praktiskā konference **“Māsas un vecmātes – veselības aprūpes sistēmas pārmaiņu virzītāj spēks”**. Konferenci atklāja Māszinību un dzemdību aprūpes katedras vadītāja docente Liāna Deklava, Veselības ministrijas Aprūpes departamenta direktora vietniece Biruta Kleina un Sabiedrības veselības un

sociālās labklājības fakultātes dekāne profesore Inga Millere. Ar prezentācijām uzstājās Latvijas Māsu asociācijas un Vecmāšu asociācijas pārstāvji, Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas, Bērnu klīniskās universitātes slimnīcas, Rīgas Austrumu klīniskās universitātes slimnīcas māsas, Māszinību un dzemdību aprūpes katedras docētāji un studenti.

Latvijas medicīnas vēsturnieks Arnis Vīksna (1942–2018) grāmatas “Priesteris Vincenta de Paula žēlsirdīgo māsu apvienības darbība Latgalē (1789–1864)” prezentācijā RSU 2017. gada 2. februārī

2017. gada 17. maijā RSU Medicīnas izglītības tehnoloģiju centrā norisinājās RSU Sabiedrības veselības un sociālās labklājības fakultātes Māszinību un dzemdību aprūpes katedras organizētā Starptautiskajai māsu un vecmāšu dienai veltītā 3. zinātniski praktiskā konference **“Profesionāla attieksme – nemainīga vērtība māsu un vecmāšu praksē”**. Konference tika translēta tiešsaistē RSU Liepājas filiālē, Daugavpils psihoneiroloģiskajā slimnīcā un Vidzemes slimnīcā. Konferencē piedalījās 339 dalībnieki. To atklāja un apsveikuma vārdus teica Sabiedrības veselības un sociālās labklājības fakultātes dekāne profesore Inga Millere, Māszinību un dzemdību aprūpes katedras vadītāja asociētā profesore Liāna Deklava, Latvijas

Māsu asociācijas prezidente Dita Raiska un Latvijas Vecmāšu asociācijas prezidente Kristīne Embure-Zapoļska. Ar savām zināšanām un pieredzi dalījās māsas un vecmātes no Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas, Bērnu klīniskās universitātes slimnīcas, VSAC “Zemgale”, Rīgas Dzemdību nama, Jauno ģimeņu kluba “Līdzdiņa” un Aprūpes biroja, kā arī RSU docētāji. Kopā tika nolasīti 11 referāti par vecmāšu un māsu darba organizāciju un profesionālo attieksmi, jauno darbinieku adaptāciju, vecmātes un sievietes mijiedarbību pacientes līdzestības veicināšanā, drošām dzemdībām, veselības aprūpē aktuāliem jautājumiem, strādājot ar pacientiem mājās un stacionārā.

Starptautiskajā izstāžu centrā “Ķīpsala” Rīgā 2018. gadā norisinājās Latvijas Māsu asociācijas organizētā konference **“Māsu profesijas attīstība un jaunie izaicinājumi”**. Konferencē atklāšanā piedalījās veselības ministre (no 2016. līdz 2019. gadam) Anda Čakša, Latvijas Ārstu biedrības prezidents Pēteris Apinis, kā arī pārstāvji no Latvijas Universitātes (LU) un Rīgas Stradiņa universitātes. Pasākuma pirmā daļa bija veltīta māsas profesijas attīstībai vēsturiskā skatījumā un izglītības jautājumiem, kā arī profesionālās organizācijas darbībai un nozīmei. Konferencē dalībniekus uzrunāja pirmā LMA prezidente un goda

biedre kopš 2016. gada Lūcija Lapiņa, goda biedre kopš 2018. gada Valija Paegle, Latvijas Zinātnes padomes eksperte veselības aprūpes jomā, RSU dekāne profesore Inga Millere, RSU docente Olga Fokina (tagad Juhņeviča). Konferencē otrajā daļā bērnu ārsts un reanimatologs Pēteris Kļava runāja par emocionālo inteliģenci māsu praksē, savukārt RSU docents Kristaps Circenis stāstīja par konsultatīvo atbalstu un dalījās māsu darba pieredzē, LMA prezidente Dita Raiska akcentēja izaicinājumus māsas profesijā, bet par māsām līderēm runāja RSU docente Ieva Kalve.

Profesore Inga Millere un Latvijas Māsu asociācijas prezidente (2015–2022) Dita Raiska konferencē “Profesionāla attieksme – nemainīga vērtība māsu un vecmāšu praksē”, 2017. gads

Māsu un vecmāšu gada aktivitāšu ietvaros 2020. gada 29. oktobrī RSU SVSLF Māszinību un dzemdību aprūpes katedrā sadarbībā ar Latvijas Māsu asociāciju un Latvijas Vecmāšu asociāciju attālināti norisinājās 1. starptautiskais simulāciju simpozījs *Experiences and challenges in simulation integration in Nursing and Midwifery*. Tajā piedalījās

lektores Marina Šarkele (PSKUS, RSU), Madara Blumberga (Sarkanā Krusta medicīnas koledža, BKUS), *Pernilla Stenback* (Arcada University of Applied Science, Somija) un *Katherine Webster* (Malmö University, Zviedrija). Simpozija priekšlasījumos un darba grupās tika apgūtas zināšanas un pilnveidotas prasmes simulāciju izpratnē, integrācijā un pielietošanā aprūpē.

Starptautiskajā māsu un vecmāšu gadā, 2020. gada 4. decembrī, Zoom tiešsaistē notika Rīgas Stradiņa universitātes, Latvijas Māsu asociācijas, Latvijas Vecmāšu asociācijas un Latvijas Universitātes Medicīnas fakultātes organizētā

zinātniskā konference “**Profesionālā identitāte un profesijas atpazīstamība**”. Konferencē tika apskatīta māsu un vecmāšu profesija no dažādiem skatupunktiem, atklājot gan PVO, gan starptautisko skatījumu uz šo profesiju vērtībām un vietu mūsdienu pasaulē.

Kopš 2022. gada tiek organizētas ikgadējas zinātniski praktiskās konferences sadarbībā ar Latvijas Universitāti un Paula Stradiņa Klīnisko universitātes slimnīcu.

2023. gada 12. oktobrī tiešsaistē norisinājās zinātniski praktiskā konference māszinībās “**Aktualitātes uz pierādījumiem balstītā māsu klīniskajā praksē**”, kuru organizēja Paula Stradiņa Klīniskā universitātes slimnīca sadarbībā ar Rīgas Stradiņa universitāti un Latvijas Universitāti. Konferencē piedalījās vairāk nekā 350 dalībnieku. Savu pētījumu rezultātus tajā prezentēja deviņas Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas māsas, kuras pēdējo gadu laikā ieguvušas bakalaura

vai maģistra grādu RSU vai Latvijas Universitātes māszinību programmās. Konferenci vadīja RSU Māszinību un dzemdību aprūpes katedras vadītājs docents Kristaps Cirčenis, dalībniekus uzrunāja Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas galvenā māsa Dace Kancāne, kura uzsvēra uz pierādījumiem balstītas aprūpes nozīmīgumu kvalitatīvas un drošas pacientu aprūpes realizācijā. Par Lielbritānijas pieredzi šajā jautājumā ar ziņojumu “Pētniecības un māsu prakses saistība Lielbritānijā” dalījās Apvienotās Karalistes *Spire Healthcare* slimnīcas māsa, Diasporas māsu un vecmāšu apvienības valdes vicepriekšsēdētāja Inga Grēbere.

Konferencē “Profesionāla attieksme – nemainīga vērtība māsu un vecmāšu praksē”, 2017. gads

Darbinieku valsts un Veselības ministrijas apbalvojumi

RSU Sabiedrības veselības un sociālās labklājības fakultātes dekānei un Māszinību un dzemdību aprūpes katedras profesorei **Ingai Millerei** 2019. gada 18. novembrī tika pasniegts Atzinības krusts par izcilu un nozīmīgu ieguldījumu māszinību izglītības un pētniecības attīstībā.

2022. gada 5. maijā veselības ministrs Daniels Pavļuts veselības nozares darbiniekiem RSU pasniedza Veselības ministrijas atzinības un pateicības rakstus. Veselības ministrijas pateicības raksts par profesionālu un godprātīgu darbu veselības nozarē tika piešķirts arī Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas galvenās māsas vietnieciņai ķirurģiskajā

aprūpē **Evai Celai**. Tāpat Veselības ministrijas pateicības raksts par ilggadēju un nesavtīgu darbu veselības nozarē tika piešķirts Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas galvenās māsas vietnieciņai neatliekamajā un vispārīgajā aprūpē **Lilijai Antoņēvičiai**.

2023. gada 10. novembrī veselības ministrs Hosams Abu Meri, paužot atzinību par pašreizējo, profesionalitāti un izcilu darbu veselības aprūpes un sabiedrības veselības jomā, par nozīmīgu ieguldījumu māsas profesijas kvalitātes attīstības veicināšanā pasniedza atzinības rakstu Latvijas Māsu asociācijas biedrei, vispārējās aprūpes māsai **Agitai Melbārdei-Kelmerei**.

Valsts prezidents Egils Levits un Atzinības krusta virsneice – RSU Sabiedrības veselības un sociālās labklājības fakultātes dekāne profesore Inga Millere – valsts apbalvojumu pasniegšanas ceremonijā, 2019. gads

Veselības ministrs (2021–2022) Daniels Pavļuts pasniedz Latvijas Republikas Veselības ministrijas pateicības rakstu Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas galvenās māsas vietnieciņai ķirurģiskajā aprūpē Evai Celai, 2022. gads

Veselības ministrs (2021–2022) Daniels Pavļuts pasniedz Latvijas Republikas Veselības ministrijas pateicības rakstu Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas galvenās māsas vietnieciņai neatliekamajā un vispārīgajā aprūpē, RSU docētājai Lilijai Antoņēvičiai, 2022. gads

Veselības ministrs Hosams Abu Meri pasniedz Latvijas Republikas Veselības ministrijas atzinības rakstu Latvijas Māsu asociācijas biedrei, vispārējās aprūpes māsai, RSU docentei, maģistra studiju programmas “Māszinības” direktorei *Dr. med.* Agitai Melbārdei-Kelmerei, 2023. gads

Māszinību un dzemdību aprūpes katedras štata darbinieki 2023./2024. akadēmiskajā gadā

Lai sekmētu izglītības kvalitāti, starpdisciplinari-
tāti, pētniecības izcilību un labas pārvaldības principu
ieviešanu, RSU ir notikusi vairāku fakultāšu apvieno-
šana un jaunu struktūru izveide. Sabiedrības veselības

un sociālās labklājības fakultāte un Rehabilitācijas
fakultāte kopš 2024. gada 6. februāra darbojas kā
Veselības un sporta zinātņu fakultāte. Fakultātes
paspārnē turpina darboties arī RSU Liepājas filiāle.

Inga Millere, Dr. med., profesore, Veselības un sporta
zinātņu fakultātes dekāne, strādā Māszinību
fakultātē kopš 2002. gada 22. aprīļa.

Kristaps Circenis, Dr. med., docents, Māszinību un
dzemdību aprūpes katedras vadītājs.

Agita Melbārde-Kelmere, Dr. med., docente,
maģistra studiju programmas “Māszinības”
direktore.

Eva Cela, Mg. sc. sal., lektore, bakalaura studiju
programmas “Māszinības” direktore.

Ilze Ansule, Mg. sc. sal., asistenta p. i., profesionālās
bakalaura studiju programmas “Vecmāte”
direktore.

Lilija Antoņeviča, Mg. sc. sal., lektora p. i.,
strādā kopš 2012. gada.

Lelde Atvara, Mg. sc. env., lektora p. i.,
strādā kopš 2010. gada.

Valentīna Beļavska, Mg. hrm., asistenta p. i.,
strādā kopš 2019. gada.

Gunta Bēta, Dr. med., docente,
strādā kopš 2010. gada.

Dagnija Brutāne, Mg. sc. sal., asistenta p. i.,
strādā kopš 2015. gada.

Ieva Eigima, Mg. sc. sal., asistenta p. i.,
strādā kopš 2022. gada.

Līga Ēriksone, Mg. sc. sal., Mg.sc. soc., lektora p. i.,
strādā kopš 2010. gada.

Evita Helandere, biroja vadītāja,
strādā kopš 2009. gada.

Signe Irša, Mg. sc. sal., asistenta p. i.,
strādā kopš 2021. gada.

Olga Juhņeviča, Dr. med., docente,
strādā kopš 2012. gada.

Rigonda Kalna, Mg. sc. sal., asistenta p. i.,
strādā kopš 2021. gada.

Rita Konstante, Dr. med., docente,
strādā kopš 2021. gada

Laila Laganovska, Mg. psych., asistenta p. i.,
strādā kopš 2017. gada.

Aiga Lasmane, Mg. sc. sal., asistenta p. i.,
strādā kopš 2021. gada.

Inguna Leite, Mg. sc. sal., asistenta p. i.,
strādā kopš 2022. gada.

Digna Maldere, mācību procesa organizatore,
strādā kopš 2022. gada.

Evija Melbārde, Mg. sc. sal., asistenta p. i.,
strādā kopš 2022. gada.

Diāna Platace, Mg. biol., lektora p. i.,
strādā kopš 2000. gada.

Ineta Raudova, Mg. sc. sal., asistenta p. i.,
strādā kopš 2015. gada.

Jeļena Ričika, Mg. sc. sal., asistenta p. i.,
strādā kopš 2022. gada.

Inita Stūre-Stūriņa, Mg. sc. sal., asistenta p. i.,
strādā kopš 2016. gada.

Jūlija Vahtina, maģistra grāds veselības vadībā,
asistenta p. i., strādā kopš 2021. gada.

Laura Valgere, mācību procesa organizatore,
strādā kopš 2019. gada.

Inta Višņevska, Mg. sc. sal., asistenta p. i.,
strādā kopš 2019. gada.

Ilona Zariņa, Mg. sc. sal., Mg. edu., lektora p. i.,
strādā kopš 1998. gada.

Anita Znotiņa, Mg. sc. sal., asistenta p. i.,
strādā kopš 2016. gada.

Atmiņu un pieredzes stāsti

Dagnija Gulbe,

Mg. sc. sal., Latvijas Medicīnas akadēmijas (LMA) bakalaura studiju programmas “Māszinības” 1994. gada absolvente

Dzīves moto:

Prieku izstarot un izdalīt.

Un zināt, ka ir kāds, kas saņem.

(Zenta Mauriņa)

Ar māsu izglītību esmu bijusi saistīta jau kopš 1984. gada, kaut arī māszinības kā zinātnes nozari iepazinu tikai studējot (no 1990. līdz 1994. gadam). Likumsakarīgi, ka kopš augstskolas absolvēšanas turpinu darbu izglītībā un tieši māszinībās.

LMA bakalaura studiju programmu absolvēju 1994. gadā, iegūstot māszinību grādu. Vēlāk, 1998. gadā, ieguvu maģistra grādu māszinībās.

Pabeidzot studijas, es no 1994. līdz 1998. gadam turpināju darbu LMA māszinību docētāju grupā kā docētāja māszinību bakalaura studiju programmā.

1998. gadā kļuva par Medicīnas profesionālās izglītības centra direktores vietnieci. Šajā laikā manā vadībā māszinību profesionāli izveidoja rokasgrāmatu *Standarti procedūru tehnikā*. Tā bija laba pieredze – strādāt multidisciplinārā komandā pie pirmā mācību materiāla visām topošajām māsām Latvijā.

Kopš 1999. gada un šobrīd esmu Latvijas Universitātes lektore. Attīstot māszinību bakalaura un maģistra studiju programmas, mana pamatdoma

bija turpināt uzsākto, strādāt izglītībā, lai mainītu māsu prakses standartus.

Kopš 1999. gada un šobrīd esmu arī Latvijas Universitātes aģentūras “Latvijas Universitātes Paula Stradiņa Medicīnas koledža” direktores vietniece pētniecības jautājumos. Papildu studiju procesam veltu laiku arī zinātnei. Biju uzsākusi studijas doktorantūrā, bet šis iesāktais darbs diemžēl palika nepabeigts.

Man ir bijusi godpilna iespēja dažādā kapacitātē strādāt vairākās Veselības ministrijas, Latvijas Māsu asociācijas u. c. darba grupās, esmu bijusi:

- eksperte ESF projektā *Profesionālo mācību priekšmetu pedagogu un prakses vadītāju teorētisko zināšanu un praktisko kompetenču paaugstināšana*;
- projekta praktisko pasākumu īstenošanas satura eksperte veselības un sociālās aprūpes nozarē;
- vadītāja, lektore un izglītības programmas izstrādātāja ESF darbības programmā *Cilvēkresursi un nodarbinātība*;
- Latvijas Zinātnes padomes eksperte veselības un sociālās aprūpes nozarē;
- dalībniece jaunu programmu un profesijas standartu izstrādes projektos.

Mani skolotāji, iedvesmotāji un atbalstītāji: LMA/RSU dekāne (1994–2000) Biruta Geidāne, profesore Zaiga Priede-Kalniņš no ASV.

1990. gadā LMA rektora Jāņa Vētras vadībā tika izveidota jauna studiju programma “Māszinības”, kas ieņem nozīmīgu vietu veselības aprūpes sistēmā. Nākotnē redzu māszinību profesionāļu pieaugošo lomu veselības aprūpē, kā arī pacientu un darbinieku labklājības pieaugumu.

Straujais dzīves temps prasa precizitāti, kopējais darbs – saskaņotību. Lai to sasniegtu, jābūt skaidriem mērķiem, kurus visiem novēlu veiksmīgi sasniegt!

Dagnija Gulbe

Diāna Platace,

BSN, MSc, PhD kandidāte, RSU Māszinību un dzemdību aprūpes katedras lektore

Studijas Latvijas Medicīnas akadēmijā uzsāku 1996. gadā un 2000. gadā ieguvu māszinību grādu, aizstāvot bakalaura darbu par tēmu *Kontrtransference māsas praksē* (darba vadītāja Zaiga Blaua). Studijas LMA ļoti iedvesmoja, to laikā saņēmu naudas prēmiju par izcilām sekmēm un, augstskolu absolvējot, ieguvu diplomu ar izcilību. Pēc studijām mani uzaiicināja pievienoties LMA māszinību docētāju grupai, un 2000. gada 1. septembrī es ar prieku uzsāku darbu kā asistente.

Jau LMA studiju laikā mani saistīja zinātne un radās doma 2000. gadā studijas turpināt Latvijas Universitātē (LU). Maģistrantūras studiju laikā divus gadus Augusta Kirhenšteina Mikrobioloģijas un virusoloģijas institūtā strādāju par jaunāko zinātnisko līdzstrādnieci, tur izstrādāju savu maģistra darbu *Enterovirusu Koksaki B5 replikācija in vitro* un 2002. gadā ieguvu dabaszinātņu maģistra grādu mikrobioloģijā. Mans zinātniskais darbs 2002. gadā tika godalgots ar LU Kristapa Morberga stipendiātu diplomu, ko pasniedz jauniešiem zinātniekiem, un prezentēts Starptautiskajā mikrobioloģijas un virusoloģijas konferencē Parīzē, Francijā.

2005. gadā uzsāku studijas RSU medicīnas doktorantūrā kā pirmā no māsām un pabeidzu tās 2010. gadā. Šajā laikā izstrādāju promocijas darbu *Biodrošība pacientu aprūpē* profesores Ingas Milleres vadībā. No 2007. līdz 2008. gadam kā pētniece piedalījos IZM zinātniskā projekta *Bakteriālu un vīrusinfekciju persistences inducētas makroorganisma aizsargmehānismu izmaiņu konstelācijas: jauni jautājumi,*

jaunas atbildes RSU apakšprojektā Nr. 07-08-4/7 *Ar veselības aprūpi saistītu infekciju riska faktoru izpēte un nozokomiālo infekciju profilakses sistēmas pilnveidošana.*

Zinātniskā darba rezultāti ir atspoguļoti vairāk nekā 10 zinātniskās publikācijās un daudzās vietēja un starptautiska mēroga konferencēs.

Savas zināšanas un entuziasmu zinātnes jomā nodevu studentiem, piecus gadus, no 2007. līdz 2012. gadam, vadot zinātnisko pulciņu RSU Māszinību katedrā. Zinātniskā pulciņa studenti ar labām sekmēm manā vadībā ik gadu prezentēja savus zinātniskos darbus RSU studentu zinātniskajā konferencē.

RSU 24 darba gadu laikā esmu izstrādājusi un vadījusi dažādus studiju kursus bakalaura un maģistra studiju programmās: “Aprūpes process un māszinību teorijas”, “Prakse pacientu un sabiedrības izglītošanā”, “Kursa darbs sabiedrības veselībā”, “Veselību veicinošs projekts vecmātes praksē”, “Sabiedrības veselība un epidemioloģija”, “Infekciju kontrole”.

Manā vadībā izstrādāti vairāk nekā 200 bakalaura, kvalifikācijas un maģistra darbi tādos pētniecības virzienos kā pacientu biodrošība, māsas darba vide, pacientu aprūpe, sabiedrības veselība, augsta riska procedūras, infekciju kontrole, motivācija.

No 2008. līdz 2010. gadam esmu izstrādājusi divus apjomīgus izglītojošus materiālus ārstniecības personām: *Bronhiālās astmas ārstēšanas un aprūpes kvalitātes nodrošināšana* (2009, ESF projekta ietvaros) un *Infekciju kontrole pacientu aprūpē* (2010, promocijas darba ietvaros).

Īpaši pateicos saviem skolotājiem un iedvesmotājiem – ārstei Zaigai Blauai, profesoriem Jānim Lācim (1935–2021), Inārai Loginai un Genovefai Jēcai (1921–2011).

Māszinības kā profesija ir nemitīgā attīstībā, un sasniegumi zinātnē ir tam pārlicinošs apliecinājums.

Studentiem novēlu vienmēr saglabāt radošuma un entuziasma dzirksti, kas ļauj būt labākas cilvēka dzīves veidotājam.

Diāna
Platace

Baiba Zarina,

RSU Māszinību un dzemdību aprūpes katedras viesdocente
no Kanādas kopš 2019. gada

Jūtos dziļi pagodināta, ka esmu iesaistīta RSU studiju programmas “Māszinības” darba vidē! Manas profesionālās dzīves moto sadarbības ietvaros ir veicināt inovāciju attīstību vispārējās aprūpes māsu studiju procesā.

Par māsu sāku strādāt 1988. gadā Toronto slimnīcā, kur darba gaitā padziļināju savas zināšanas un pieredzi šajā jomā. Attīstoties praksei, pieauga arī mana darba pieredze un profesionālā izaugsme atbilstoši pacientu vajadzībām un veselības aprūpes sistēmas prasībām. Esmu ļoti pateicīga *Health Network* universitātei par izaugsmes iespēju gan darbā, gan nepārtrauktā izglītošanās procesā. Jau kopš 2011. gada strādāju izglītības jomā, un šobrīd esmu bakalaura studiju programmas “Māszinības” vadītāja Ontārio *Nipissing* universitātē. Sadarbojos arī ar divām Toronto veselības aprūpes izglītības iestādēm.

Runājot par savu akadēmisko aktivitāti, jāatzīmē, ka 2003. gadā ieguvu maģistra grādu *Health Studies Athabasca* universitātē. Vēlāk, 2016. gadā, ieguvu doktora grādu *Human and Organizational Development* nozarē *Fielding Graduate* universitātē. Mana 36 gadu māsas karjera aptver dažādas sfēras: klinisko pieredzi, izglītību, administratīvās funkcijas veselības aprūpē. Tāpat, jau 16 gadu garumā, brīvprātīgi iesaistījos Kristus dārza latviešu mājas darbībā, sākumā par kvalitātes komitejas locekli, bet vēlāk par valdes priekšsēdētāju.

Mana sadarbība ar RSU sākās *BPG* projekta ietvaros 2019. gadā. Projekts bija saistīts ar

finansējumu klīniskās prakses attīstībā, klīniskās prakses stipendijas programmas atbalstu, integrējot uz pierādījumiem balstītu aprūpi, inovāciju attīstību māsu klīniskā mācību praksē. Lai gan šis projekts neīstenojās, tomēr iepazīšanās un sadarbība ar RSU turpinājās. Tā bija saistīta ar piedalīšanos konferencēs un semināros studiju programmas “Māszinības” studentiem. Arī Covid-19 pandēmijas laikā mana sadarbība ar RSU veiksmīgi noritēja attālināti, atbalstot studentu pētnieciskos darbus zinātniskajās konferencēs un piedaloties komisijas sastāvā maģistra darbu aizstāvēšanā. Joprojām saglabājas vēlme mācīties, zinātniski attīstīties un dalīties ar profesionālo pieredzi mainīgos apstākļos!

Šobrīd manas pētniecības intereses un virzieni saistās ar inovatīviem procesiem veselības aprūpes izglītības sistēmā un unikālu izglītības programmas modeļu attīstību. Mani zinātniskie pētījumi saistās ar to, kā tieši māsu izglītošanas procesā izmantot pacientu pieredzi vai piedzīvojumus ārstēšanas laikā. Šo pētījumu pamatā ir divas galvenās idejas: pirmkārt, jāsniedz vispusīga izglītība māsām un, otrkārt, jāveicina un jāattīsta spējas pielietot iegūtās zināšanas klīniskajā praksē.

Runājot par māsu profesijas attīstību, lepojos ar sasniegumiem māsu izglītībā, prakses attīstību māsu profesijā, pētniecības procesa realizāciju un īstenošanu māsu praksē atbilstoši mūsdienu prasībām, plānojot to un raugoties uz nākotnes iespējām, īstenojot pacientu kvalitatīvu aprūpi.

Baiba
Zarina

Lelde Atvara,

RSU Māszinību un dzemdību aprūpes katedras lektora p. i.

Nu jau apmēram divus gadus esmu RSU Māszinību un dzemdību aprūpes katedras docētāja. Ceļš uz māszinību bakalaura izglītību agrāk bija garāks, nekā tas ir šobrīd. Tajā laikā, kad uzsāku bakalaura studijas, jau bija nepieciešama medicīniskā izglītība, tāpēc 1991. gadā, beidzot Liepājas Medicīnas skolu, uzsāku četrgadīgās bakalaura studijas. Līdztekus studijām strādāju Linezera slimnīcā par māsu. Tajā laikā tikai sāka runāt par māsu augstāko izglītību, jo bija radusies vajadzība pēc izglītības, kas pietuvina māsas Eiropas un pasaules tendencēm. Tas bija izaicinājums gan mums, studentiem, gan tā laika docētājiem. 1995. gadā beidzu Latvijas Medicīnas akadēmiju, iegūstot māszinību grādu.

Jaunā izglītība deva spārnus un paplašināja redzeslauku, salika pa plauktiem haotiskās priekšzināšanas, deva saprašanu par procesu gaitu. Lai gan bija vairāki piedāvājumi palikt Rīgā, tomēr izlēmu par izaicinājumu atgriezties Liepājā, tajā vietā, no kurienes viss sākās – Liepājas Medicīnas skolā, kura šobrīd jau ir RSU Liepājas filiāle.

Pagājušā gadsimta 90. gadu beigas un šā gadsimta sākums iezīmējās kā reformu laiks. Tika mainītas un uzlabotas profesionālās studiju programmas, notika *EU Leonardo da Vinci* izglītības programmu izstrāde *PHARE* profesionālās izglītības reformas projekta ietvaros.

2000. gadā būtisku starptautisku redzējumu uz aprūpes procesu pavēra iespēja piedalīties kursos Izraēlā. Piedalīšanās starptautiskās konferencēs ļāva paplašināt zināšanas par jaunākajām tendencēm, pētījumiem aprūpes procesā un ieviest tās arī māsu

studentu izglītībā. 2005. gadā ES struktūrfondu līdzfinansējuma projekta ietvarā sadarībā ar kolēģiem tapa prakses rokasgrāmata, lai palīdzētu studentiem saprast un praktiski izmantot dažādu manipulāciju standartus Liepājas veselības aprūpes iestādēs.

Un kādā brīdī tas kļuva interesanti, t. i., paskatīties, kā aprūpes process notiek citās valstīs. Tā sākās ilgstoša sadarbība ar Gēteborgas Universitātes *Sahlgrenska* akadēmiju Zviedrijā. 2009.–2011. gadā Leonardo da Vinči projekta ietvarā ir pabūts veselības aprūpes un izglītības iestādēs Dānijā, Nīderlandē, Lielbritānijā, Beļģijā un Grieķijā.

2009. gadā Latvijā Veselības ministrijas paspārnē tika uzsākts arī Eiropas Sociālā fonda projekts *Veselības aprūpes un veselības veicināšanas procesā iesaistīto institūciju personāla tālākizglītība nozares ilgtspējīgai attīstībai*, un es tajā kādu laiku darbojos, biju eksperte projekta plānošanas un uzraudzības komisijā.

Kopš 1995. gada esmu bijusi gan mācību daļas vadītāja, gan direktores vietiece mācību darbā, gan mācību procesa organizatore, bet vienmēr līdztekus administratīvajai darbībai esmu saglabājusi arī pedagoģisko aktivitāti, jo vienmēr ir patikusi sadarbība ar studentiem.

Māszinību gan kā profesijas, gan kā zinātnes un izglītības nākotnes redzējums – māszinības es redzu kā ļoti perspektīvu izglītību, tā dod atspērienu savā dzīvē uzsākt kaut ko lielu, tā dod iespēju strādāt ar pacientu profesionāli, izprast pacienta vajadzības, saskatīt problēmas un palīdzēt. Tam ir jābūt sirds aicinājumam.

Mans novēlējums studentiem un docētājiem: kad šaubies, sper tikai vēl vienu soli!

Lelde
Atvara

Eva Cela,

Mg. sc. sal., RSU lektore, bakalaura studiju programmas "Māszinības" direktore,
VSIA "Paula Stradiņa Klīniskā universitātes slimnīca" galvenā māsa

Dzīves moto:

Nākotne ir atkarīga no manis.

Pabeidzot vidusskolu, mana sapņu profesija bija skolotājs. Doma kļūt par skolotāju veidojās pamazām. Pamatskolas laikā bieži ar māsu mājās spēlējām – skolotājas, mums pat bija atzīmju žurnāli u.c., šobrīd šīs rotaļas varētu saukt par simulāciju spēli.

Ar manāmu satraukumu, bet ar nepārvaramu interesi, devos uz Rīgu, bet sapni par skolotājas profesiju neīstenoju. Man tuva radniece (Rita Dālmāne) strādāja Stomatoloģijas institūtā par māsu un bija pārliecināta, ka manas rakstura īpašības un prasmes atbilst māsu profesijai. Iestājos Paula Stradiņa 2. medicīnas skolā un kādu laiku cīnījās ar savām bailēm no asinīm un domām par to, vai tiešām deru medicīnas nozarei? Tomēr studiju laikā pārkāpu pāri savai nedrošībai.

Taču drīz ne tikai es pati, bet arī mana ģimene saprata, ka tā būs mana sirdslieta. Es vienkārši stāju. Atminos, ka pat rokas trīcēja no tās sajūsmas, ka vēlos būt daļa no tā visa.

Ģimene pret manu profesijas izvēli bija noskaņota pozitīvi, jo "kas gan varbūt patīkamāk, kā redzēt sev tuvu cilvēku medicīnā". Draugiem tas bija liels pārsteigums ... Bet savu lēmumu nevienā brīdī nenožēloju, jo šobrīd arī sapni par skolotājas profesiju esmu piepildījusi, lai arī caur māsas profesijas prizmu.

Pēc medicīnas skolas beigšanas ieguvusi māsas kvalifikāciju, 1996. gadā sāku strādāt Latvijas

Onkoloģijas centra Uroloģijas nodaļā par ķirurģijas māsu un turpināju studēt ārsta palīga programmā. Kā lielākā daļa mediķu 90. gadu beigās, arī es strādāju vairākās darba vietās – paralēli māsu darbam Latvijas Onkoloģijas centrā vēl arī Neatliekamajā palīdzībā un ģimenes ārsta praksē. Visu šo laiku nemitīgi esmu sevi pilnveidojusi profesionāli. Pabeidzot Rīgas Stradiņa universitāti, 2004. gadā ieguvu profesionālo bakalaura izglītību ar māsas grāda kvalifikāciju. Turpinot studijas RSU maģistrantūrā, 2006. gadā tika iegūts veselības zinātņu maģistra grāds veselības aprūpē.

RSU sāku strādāt vēl 2004. gadā studiju laikā – tiku uzaicināta docēt studiju kursu "Klīniskā aprūpe", arī ārvalstu studentiem – angļu valodā. Topošajiem ārstiem, fizioterapeitiem, zobārstiem, māsām, uztura speciālistiem klīniskās aprūpes pamatu mācīšanai esmu veltījusi gandrīz 10 gadus. 2014. gadā, profesores Ingas Milleres uzrunāta un iedrošināta, sāku vadīt profesionālā bakalaura studiju programmu "Māszinības", kas laika gaitā ir piedzīvojusi dažādas transformācijas. Esmu pateicīga liktenim par to, ka varu dot savas zināšanas un prasmes tālāk studentiem.

Pēc 20 nostrādātiem gadiem Onkoloģijas centrā pieņēmu jaunus profesionālos izaicinājumus un 2007. gadā pievienojos Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas kolektīvam. Sāku strādāt par klīnisko virsmāsu, tad galvenās māsas vietnieci, tagad pildu galvenās māsas pienākumus.

Savā profesionālajā dzīvē un darbībā par skolotājiem varu nosaukt vispirms dr. Samuilu Gordinu, kuram piemita ne tikai izcilas profesionālās zināšanas un prasmes, bet arī izcila emocionālā un garīgā inteliģence. No viņa varēju mācīties terapeitiskās komunikācijas prasmes. Daudzus pozitīvus motivācijas impulsus man profesionālajā dzīvē ir devuši dr. Arkādijs Meniss un dr. Māris Jakubovskis. Viņi ir mācījuši būt atbildīgi par savu darbu, nebaidīties izteikt skaļi savas idejas, tikai atcerēties, ka nav sliktu ideju, – ir tikai mums piemērotas vai nepiemērotas.

Eva Cela

Daudz esmu mācījusies arī no dr. Arnolda Veinberga, ar kuru man bija gods kopā strādāt Paula Stradiņa Klīniskajā universitātes slimnīcā. Vienmēr atcerēšos viņa viedos vārdus: “vispirms tu strādā uz savu autoritāti, pēc tam autoritāte strādā uz tevi”.

Par saviem akadēmiskajiem skolotājiem uzskatu profesori Ingu Milleri, kā arī ļoti labu kolēģi docentu Kristapu Circeni, kuri manā akadēmiskajā dzīvē vienmēr ir bijuši un ir kaut kur blakus.

Mans aicinājums kolēģiem

Uzstādiat sev sasniedzamus, reālus mērķus, kurus zināt, ka spēsiet sasniegt. Tas dažkārt var prasīt izešanu ārpus savas komforta zonas, taču mirkli, kad redzēsiet, ka kaut ko spējat, jūsu pašapziņa turpinās augt. Lai gan izkāpšana no savas komforta zonas var šķist biedējoša, šādai rīcībai ir vairākas priekšrocības. Neradiet sev nedrošus vai mokošus apstākļus, taču izmēģiniet ko tādu, par ko iepriekš neesat bijis pārliecināts. Veidojot ieradumu pieņemt nezināmo, ar laiku jutīsieties aizvien ērtāk neparedzētos apstākļos, kad tādi pienāks. Un mēģinājumi paveikt kaut ko jaunu dos jums pārliecību citās dzīves situācijās.

Dalība mūsu profesijas attīstībā un pilnveidošanā

2011.–2012. gadā – LR veselības ministra ārštata konsultatīvā darbiniece veselības aprūpes jautājumos.

2016.–2020. gadā – Latvijas rīcības komitejas locekle, Latvijas pārstāve ESF māsu izglītības attīstības projektā (*NURED*). Projekta aktivitāte – noskaidrot māsu izglītības programmas novērtējumu, nozīmīgumu un apmierinātību ar māsu izglītību šajā jomā strādājošajiem, lai uzlabotu māsu izglītības mācību programmu, kā arī lai veidotu vairāk saskaņotu apmācības programmu māsu izglītībā Baltijas reģiona valstīs.

2018.–2020. gadā – LR Veselības ministrijas darba grupas dalībniece konceptuālā ziņojuma “Par māsas profesijas turpmāko attīstību” izstrādei.

2019.–2021. gadā – LR Veselības ministrijas darba grupas māsas profesijas un specialitāšu izvērtēšanai dalībniece.

Kopš 2021. gada – eksperte Augstākās izglītības kvalitātes aģentūrā (AIKA). Galvenie pienākumi – piedalīties augstākās izglītības kvalitātes novērtēšanā kā ekspertam, ekspertu grupas vadītājam vai sekretāram, arī ārpus Latvijas.

Kopš 2022. gada – rīcības komitejas locekle ES *EthCo* projektā (labākai ētiskai drošībai nākotnes veselības aprūpes vidē). Plānotais projekta termiņš – 31.05.2025. Mērķis – stiprināt veselības aprūpes speciālistu ētisko kompetenci, piedāvājot izglītojošus mācību materiālus, tostarp teorētiskās nodarbības, diskusijas par ētiskiem jautājumiem un ētisku situāciju simulācijas.

No 2023. gada – LR Veselības ministrijas darba grupas dalībniece aktivitātē “Paplašinātās kompetences māsas (vispārējās aprūpes māsas) prakses profesijas standarta un tajā ietvertu profesionālās kvalifikāciju prasību izstrāde”.

Kopš 2023. gada – Latvijas nacionālā eksperte ES un EEA tiesību un politikas ekspertu tīklā *Spark Legal and Policy Consulting*. Galvenie pienākumi – saistībā ar Eiropas Komisijas veiktiem pētījumiem par māsas un vecmātes profesiju atbilstoši ES direktīvām.

Dalība Latvijas Māsu asociācijas organizētās darba grupās.

Dalība RSU studiju programmas “Māszinības” kvalitātes padomē.

Mani apbalvojumi un atzinības

RSU Atzinības raksts par aktīvu līdzdalību profesionālās bakalaura studiju programmas “Māszinības” pilnveidē (2016).

RSU Atzinības raksts par dalību profesionālās bakalaura studiju programmas “Māszinības” attīstībā un pilnveidošanā (2018).

LR Veselības ministrijas Atzinības raksts par profesionālu un godprātīgu darbu veselības nozarē (2022).

Bieži šķiet, ka ar 24 stundām diennakti ir par maz, jo ir nemītīgi izaicinājumi klīniskajā vidē, jāgatavojas studentu lekcijām un nodarbībām, jāvērtē studējošo darbi, pašai ir daudz jālasa un jāmacās. Tas ir ļoti dinamisks process. Vislielāko gandarījumu akadēmiskajā darbā sagādā tas, ka mums ir labi studenti, no kuriem izaug nākamā paaudze. Lielākais gandarījums ir redzēt, kā viņi attīstās. Īpašs aizkustinājums man ir RSU izlaidumos, kad redzu, ka viņi kopš 1. kursa, kad sāk apgūt pirmos studiju kursus māszinībās, ir izauguši un izveidojušies par lieliskiem jaunajiem profesionāļiem – māsām, maniem kolēģiem!

Mans redzējums par māszinībām kā profesiju, zinātņi un izglītību

Manuprāt, būtiska nākotnes izglītības iezīme ir tā, ka darba tirgus nepārtraukti mainās un rodas aizvien jaunas profesijas, par kurām šodien pat nenojaušam. Tāpēc nepieciešamās prasmes un zināšanas kļūst aizvien starpdisciplinārākas, karjeras izaugsme var nebūt saistīta tikai ar pirmo augstāko izglītību.

Nākotnes māsām būs jārisina daudzi sarežģīti izaicinājumi, jāpieņem jaunas tehnoloģijas un pieaugošais pacientu aprūpes pieprasījums.

Demogrāfiskās tendences: līdz ar iedzīvotāju novecošanos un hronisku slimību skaita pieaugumu pieaug pieprasījums pēc ilgtermiņa aprūpes un rehabilitācijas pakalpojumiem, kas prasa papildu resursus un izmaiņas veselības aprūpes sistēmā.

Tehnoloģiju integrācija: pieaugošā tehnoloģiju attīstība piedāvā iespējas uzlabot pacientu aprūpi un efektivitāti, taču māsām būs jāmācās izmantot un pielāgoties jaunām medicīnas tehnoloģijām, piemēram, darbam ar elektroniskajām medicīniskajām kartēm, attālinātās aprūpes sistēmām utt.

Pacientcentrētas aprūpes pieeja kļūst arvien svarīgāka, un māsām būs jāstrādā kopā ar pacientiem, viņu ģimenēm un citiem veselības aprūpes speciālistiem, lai nodrošinātu visaptverošu aprūpi.

Globalizācija un migrācija var radīt jaunas veselības problēmas un prasības, un māsām būs jābūt gatavām strādāt ar pacientiem, kuri pieder dažādām kultūrām un runā dažādās valodās, saglabājot un uzlabojot aprūpes kvalitāti un pacientu drošību.

Globālās veselības problēmas un krīzes: pandēmijas, dabas katastrofas un citi globālie notikumi var radīt ārkārtas situācijas veselības aprūpē, uzliekot papildu slodzi māsām un prasot pielāgošanos ārkārtas situāciju prasībām.

Mākslīgais intelekts, kas piedāvās plašas iespējas veselības aprūpē, var būt gan izaicinājums, gan iespēja mūsu profesijai. Strauji ienāks attālinātā aprūpe un monitorings – mākslīgais intelekts varētu atbalstīt pacientu attālinātu uzraudzību un aprūpi, piedāvājot tādus risinājumus kā slimību monitorings, konsultācijas un pat slimību ārstēšanas vadību no attāluma. Vienlaikus, lai gan mākslīgais intelekts var piedāvāt daudz ieguvumu, svarīgi ir risināt ētiskos un juridiskos jautājumus, piemēram, datu konfidencialitāti un atbildību par lēmumiem, kas balstās un balstīsies uz algoritmu rezultātiem. Un šie ir tikai

daži veidi, kā mākslīgais intelekts var ietekmēt mūsu profesiju, tādēļ ir svarīgi rūpīgi izvērtēt gan iespējas, gan riskus, lai nodrošinātu, ka mākslīgais intelekts tiek izmantots pacientu aprūpes uzlabošanai un mūsu darba atbalstīšanai, nevis tā aizstāšanai vai apdraudēšanai.

Lai risinātu šos izaicinājumus, būs nepieciešama sadarbība un līderība visā veselības aprūpes sistēmā, kā arī pastāvīga un patstāvīga apmācība un profesionālā attīstība.

Mans novēlējums studentiem un docētājiem

Aicinu visus mūža garumā novērtēt izglītības plašo iedarbību jūsu dzīvē un neaprobežoties vienīgi ar zināšanu šaurāko pielietojumu.

“Vēsturē cilvēki smeļas gudrību, poēzijā – attapību, matemātikā – asu prātu, dabas filozofijā – dziļumu, ētikā – nopietnību, loģikā un retorikā – spriestspēju”, šādi pirms vairākiem gadsimtiem teicis filozofs Frānsiss Bēkons. To mūsdienās, nenoliedzami, iespējams precizēt un papildināt, taču nevar noliegt, ka izglītība ikvienā pakāpē ļauj veicināt personības attīstību, ne tikai gatavo darba dzīvei.

Studiju procesam jābalstās uz sadarbību un solidaritāti, sekmējot studentu intelektuālās, sociālās un morālās spējas strādāt kopā. Vērtēšanā šie pedagoģiskie mērķi jāatspoguļo tā, lai tie veicinātu jēgpilnu izaugsmi un mācīšanos visiem studējošajiem.

Mācīties – tas nozīmē airēt pret straumi, un, kas to pārtrauc, to straume diemžēl nes atpakaļ.

Agita Melbārde-Kelmere,

Dr. med., docente, maģistra studiju programmas "Māszinības" direktore

Dzīves moto:

Dzīve ir piedzīvojumiem klāts ceļojums, un katrs brīdis ir iespēja izjust, mācīties un piedalīties, radot savu unikālo stāstu. Galvenais, lai ir interesanti un var visu paspēt!

Mana līdzšinējā pieredze ir bijusi gan kā māšai (aktīvi veicot savus pienākumus un sniedzot rekomendācijas infekciju kontroles jomā, nodrošinot personāla izglītošanas procesus, izvērtējot un plānojot pacientu aprūpes procesu). Savā darbā kā infekciju kontroles māsa esmu ieviesusi jaunākās metodes un atziņas, līdztekus uzlabojot stacionārā esošos noteikumus infekciju kontroles jomā, turpinot izglītošanas darbu un veicinot infekciju kontroles attīstību slimnīcā un Latvijā vispār (papildus aktīvi darbojas Infekciju kontroles un sterilizācijas asociācijā, Latvijas Māsu asociācijā), kā arī aktīvi darbojusies infekciju kontrolē, infekciju kontroles vadlīniju un māsu manipulāciju standartu/procedūru izstrādē, tāpat veikusi metodisko un izglītojošo darbu veselības aprūpes personālam un studentiem. Zinātnisko pētījumu rezultātā ir aizstāvēts promocijas darbs "Bakteriēmijas un to kontrole daudzprofilu slimnīcas intensīvās terapijas nodaļā", iegūstot medicīnas doktora grādu veselības aprūpē. Kopš maģistrantūras programmas absolvēšanas līdztekus esmu bijusi gan lektore, gan studiju kursu vadītāja, gan Cēsu reģionālās programmas vadītāja Rīgas Stradiņa universitātē.

Šobrīd esmu Rīgas Stradiņa universitātes docente un kopš 2022. gada arī akadēmiskās Māszinību maģistra studiju programmas direktore. Mērķtiecīgi sadarbojos ar citām augstskolām, struktūrvienībām, veidoju dažādus projektu pieteikumus, arī ar citu valstu augstskolu sadarbības partneriem, veicinot

studējošo zinātniski pētniecisko darbību. Regulāri papildīnu savu zinātnisko un praktisko kompetenci, gan apmeklējot konferences, gan arī uzstājoties tajās ar priekšlasījumiem.

Aktīvi darbojos Latvijas Māsu asociācijas valdē, tā piedaloties māsu prakses pilnveidē un izaugsmes un nākotnes perspektīvas izveidē.

Mans profesionālās pieredzes ceļš māszinībās un māszinību izglītībā

Māsas attīstība un izaugsme ir būtisks ceļš, kas veidots caur daudziem profesionālajiem sasniegumiem un pieredzi dažādās veselības aprūpes sfērās. No mācību ceļa sākuma līdz šodienai mana profesionālā attīstība nenoliedzami ir notikusi, galvenokārt pateicoties maniem prakšu vadītājiem, darba vadītājiem un docētājiem. Vēlmi strādāt profesijā savulaik nostiprināja klīnikas "Linezers" māsa Vallija Vinogradova, vēlāk klīnikā "Linezers" mani darba vadītāji bija māsas Olga Gusakova un Inna Dubica, kuras iedrošināja un atbalstīja manu profesionālo attīstību, daloties apziņā par māsas profesijas misiju un augstiem profesionāliem standartiem.

Ātrās palīdzības darbā mani saistīja adrenalīns un dinamika, tomēr lielu paldies savā profesionālajā attīstībā es varu teikt docētājiem Kristapam Circenim, Ilonai Zariņai un Zaigai Blauai, kā arī profesoram Ugam Dumpim, kas iedrošināja un atbalstīja doktorantūras studijās.

Ļoti lielu ietekmi uz manu profesionālo darbību ir atstājuši pieredzes apmaiņas braucieni gan uz citu valstu universitātēm, gan klīnikām – gan kā studentei, gan kā docētājai. Katrs solis šajā profesionālajā ceļā ir papildinājis manu profesionālo un personīgo izaugsmi, nodrošinot bagātīgu pieredzi un zināšanas veselības aprūpes jomā.

Māszinību kā profesijas, zinātnes un izglītības nākotnes redzējums

Man tas saistās ar pārliecību par māsu – kā augsti kvalificētu speciālistu – lomas pieaugošu nozīmi veselības aprūpes sistēmā. Šajā redzējumā māsas ir vairāk nekā tikai aprūpes sniedzējas, viņas ir līderes, inovatores un veselības aprūpes virzītājspēki.

Vispārējais māsu profesijas nākotnes redzējums vispirms ir saistīts ar cilvēkcentrētu pieeju, veselības aprūpes sistēmas efektivitāti un pacientu aprūpes rezultātu uzlabošanu, saglabājot māsu kā neatņemamu un cienītu veselības aprūpes speciālistu.

Agita
Melbārde-
Kelmere

Mani novēlējumi studentiem un docētājiem

Novēlu studentiem iegūt ne tikai teorētiskās zināšanas, bet arī praktiskās prasmes un pieredzi, kas nepieciešamas, lai veiksmīgi darbotos veselības aprūpes sistēmā. Centieties kļūt par izcilām māsām, kas attīsta mūsu profesiju.

Docētājiem novēlu turpināt savu iedvesmojošo darbu, veicinot studentu izglītību un attīstību mūsu

zinātnē. Ar savu pieredzi un atbalstu Jūs esat būtiska daļa no nākamās paaudzes mūsu profesionālās attīstības, izaugsmes un panākumiem.

Studenti un docētāji kopā veido svarīgu savstarpējo attiecību tīklu, kas veicina mūsu profesijas un veselības aprūpes sistēmas izaugsmi un attīstību. Turpiniet strādāt kopā, lai veidotu nākotnes mūsu paaudzi, kas būs gatava uzņemties izaicinājumus un uzlabot pacientu aprūpi visā pasaulē.

Liāna Deklava,

Dr. med., MD, Mg. psych., RSU asociētā profesore Veselības un sporta zinātņu fakultātes Labklājības un sociālā darba katedrā, prasmju pārvaldības vadītāja Medicīnas izglītības tehnoloģiju centrā (MITC), Latvijas Zinātnes Padomes eksperte

Mans ceļš mūsu izglītošanā sākās 2002. gadā ar ārstes Zaigas Blauas aicinājumu pasniegt studentiem saskarsmes studiju kursu. Tobrīd papildus ārsta izglītībai biju pabeigusi studijas psiholoģijas maģistratūrā Latvijas universitātē un psihodrāmas studijas, tāpēc šis piedāvājums man bija gan interesants, gan izaicinošs.

Tā šis ceļš turpinājās – no pasniedzējas līdz katedras vadītāja pienākumiem. Gadu gaitā ir satikti daudzi patiesi zinātkāri studenti un lieliski kolēģi ne tikai studiju procesa realizācijā Rīgā, bet arī Liepājā un Daugavpilī. Viņu veiktais darbs, atbalsts un līdzdalība bija katedras izaugsmes spēks. Produktīvā savstarpējā sadarbība ar koledžām un reģionālajām slimnīcām ļāva veiksmīgi realizēt māszinību studijas reģionos, kur radās iespēja māsām iegūt ne tikai bakalaura, bet arī maģistra grāda līmeņa izglītību. Visai kolēģu komandai tas bija intensīvs darbs – mācību procesa pārplānošana, bieži komandējumi,

lielāka ikdienas darba slodze, nepieciešamā aprīkojuma nodrošināšana studējošo klīnisko prasmju apgūšanā, jaunu apmācības formu ieviešana (piemēram, videolekcijas, tiešsaistes lekcijas un nodarbības kā jaunas iespējas attālināto studiju realizācijā). Mums visiem kopā tas izdevās!

Esmu vadījusi Māszinību un dzemdību aprūpes katedru un Ģimenes medicīnas katedru, esmu vairāku zinātnisko publikāciju autore un līdzautore, studējusi psihodrāmu, sociometriju un grupu psihoterapiju Stokholmas Moreno institūtā.

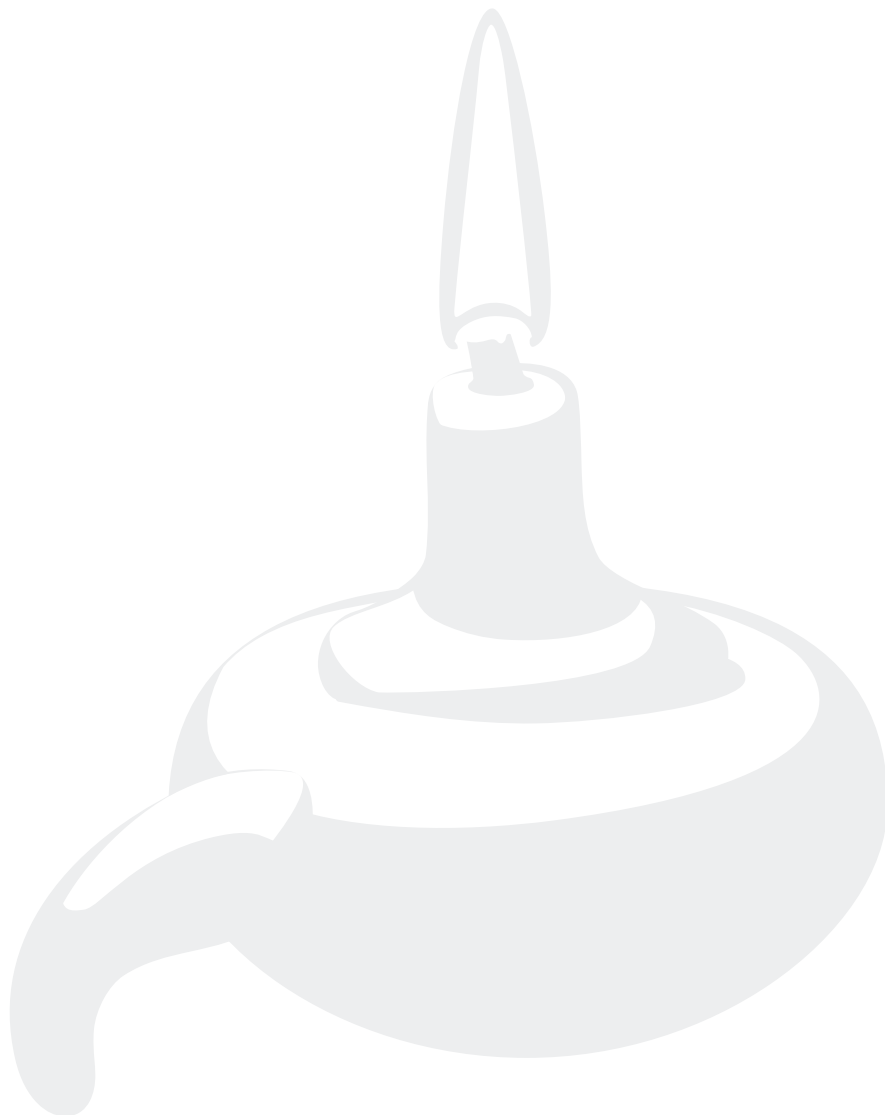
Varam būt gandarīti, ka tieši RSU ir izstrādāta Latvijā vienīgā 2. līmeņa profesionālā studiju programma “Vecmāte”, kurā studēt izvēlas arvien lielāks jauniešu skaits un kura veiksmīgi attīstās, piedāvājot mūsdienīgas un inovatīvas iespējas iegūt izcilas zināšanas, prasmes un kompetences dzemdību aprūpē.

Studiju attīstība balstās uz zinātniski pētnieciskām atziņām, un katedras zinātniskais darbs bija saistīts ne tikai ar studējošo pētniecības darbu (bakalaura, maģistra un doktora grāda līmenī) vadīšanu, bet arī ar starptautiskās pētniecības attīstību, mūsu docētājiem iesaistoties starptautiska līmeņa pētnieciskajos un izglītības attīstības projektos. Katedras komanda parādīja sevi kā stipru, profesionālu partneri Eiropas finansētajā *Interreg Central Baltic* četru augstskolu sadarbības projektā. Tā katedras docētājiem bija vērtīga pirmā darba pieredze starptautiskas komandas sastāvā.

Arī šajos pārmaiņu laikos gan augstākajā izglītībā, gan veselības aprūpes nozarē ir nepieciešama uzdrīkstēšanās, virzība uz izaugsmi, paļaušanās uz komandas biedriem. Novēlu to saviem kolēģiem un studējošajiem! Sirsnīgs sveiciens šajos mūsu un vecmāšu izglītības 30 gadu jubilejas svētkos!

Liāna Deklava

Māsu augstākajai izglītībai – 30 (1994–2024)

Sastādītāji:

Dr. med. Olga Juhņeviča

Dr. med. Kristaps Circenis

RSU IPN vadītājs Tenis Nigulis

RSU IPN galvenā redaktore Aija Lapsa

Redaktores:

Aija Lapsa

Ināra Mikažāne

Maketētāja:

Ilze Stikāne

Darbā izmantoti foto no RSU mājaslapas, RSU Māszinību fakultātes/ Sabiedrības veselības un sociālās labklājības fakultātes arhīva, Valsts prezidenta kancelejas (Ilmāra Znotiņa foto) arhīva, Veselības ministrijas foto arhīva, kā arī no Studio F64, Sņezšanas Paškovas un atmiņu un pieredzes stāstu autoru personīgajiem arhīviem.

Izsakām pateicību Evitai Helanderei, Māszinību un dzemdību aprūpes katedras biroja vadītājai, par palīdzību bukleta tapšanā.

RSU IPD-4478

© Rīgas Stradiņa universitāte, 2024
Dzirciema ielā 16, Rīgā, LV 1007

ISBN 978-9934-618-49-9 (digitāls izdevums - tiešsaistē)